

CÁC TẬP ĐOÀN CÔNG NGHỆ NƯỚC NGOÀI TẠI VIỆT NAM:

THÁCH THỨC VÀ THẤT BẠI TRONG VIỆC
BẢO VỆ NHÂN QUYỀN

(Bản dịch không chính thức)

TRINH HỮU LONG

CÁC TẬP ĐOÀN CÔNG NGHỆ NƯỚC NGOÀI TẠI VIỆT NAM: THÁCH THỨC VÀ THẤT BẠI TRONG VIỆC BẢO VỆ NHÂN QUYỀN

[BẢN DỊCH KHÔNG CHÍNH THỨC]

Ngày 01 tháng 7 năm 2024

Trịnh Hữu Long

Tổng biên tập

Luật Khoa Tập chí - một dự án của Sáng kiến Pháp lý Việt Nam

www.liv.ngo

©Sáng kiến Pháp lý Việt Nam, 2024

Văn phòng tại Hoa Kỳ: 1520 E. Covell Suite B5 - 426, Davis, Bang California, Hoa Kỳ
95616

Văn phòng tại Đài Loan: Tầng 3, Tòa nhà RIIC, Đại học Quốc lập Chính trị, Số 64, Đoạn
số 2, Đường Chi Nam, Quận Văn Sơn, Thành phố Đài Bắc, Đài Loan, 116

Địa chỉ email: info@liv.ngo

Báo cáo này mang giấy phép Creative Commons: Ghi công - Phi thương mại - Chia sẻ
tương tự 4.0. Bạn có quyền sao chép, phân phối và trưng bày tác phẩm này cũng như
tạo ra các tác phẩm phái sinh với điều kiện:

- 1) Bạn phải ghi nguồn là từ Sáng kiến Pháp lý Việt Nam;
- 2) Bạn không sử dụng tác phẩm này cho mục đích thương mại;
- 3) Khi bạn phân phối bất kỳ tác phẩm nào có nguồn gốc từ ấn phẩm, thì bạn phải
đăng kèm một giấy phép giống như giấy phép này.

Để truy cập toàn bộ văn bản pháp lý của giấy phép này, bạn vui lòng truy cập:
creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0

Nguồn ảnh bìa: Bao Tran / Unsplash.

Trích dẫn được đề xuất:

Trịnh, H. L. (2024). Foreign tech companies in Vietnam: Challenges and failures in
upholding human rights. *Legal Initiatives for Vietnam*.

LỜI CẢM ƠN

Chúng tôi chân thành cảm ơn đến những chuyên gia đánh giá và tổ chức ARTICLE 19 cho những phản hồi sâu sắc cũng như các góp ý của họ, vì tổ chức ARTICLE 19 đã hỗ trợ Sáng kiến Pháp lý Việt Nam hoàn thành bản báo cáo qua dự án Thúc đẩy Công nghệ vì Tự do trên Mạng Internet (Engage Tech for Internet Freedom, ETIF).

Ngoài ra, tác giả có sử dụng ChatGPT để hiệu đính, nâng cao ngôn ngữ và dịch những văn bản cần thiết từ tiếng Việt sang tiếng Anh cho những đánh giá tỉ mỉ về kết quả.

Sửa đổi: Trong một phiên bản trước đây, báo cáo đã ghi nhầm “Điều 33” thay vì “Điều 331” trên trang 38.

Nội dung được thêm: Phiên bản này có thêm ảnh minh họa nằm ở trang cuối của báo cáo.

TÓM TẮT BÁO CÁO

Nội dung của bản báo cáo đã được Tổ chức Sáng kiến Pháp lý Việt Nam (Legal Initiatives for Vietnam, LIV) bắt đầu viết sau khi điều tra hoạt động của các tập đoàn công nghệ nước ngoài tại Việt Nam, ngõ hầu đánh giá các chính sách cũng như việc những công ty này có thực thi các giá trị nhân quyền liên quan đến quyền tự do ngôn luận và quyền riêng tư hay không. LIV mong muốn bản báo cáo sẽ mang đến những thảo luận rộng hơn về trách nhiệm cho việc bảo vệ nhân quyền của các tập đoàn trong lĩnh vực công nghệ tại các quốc gia độc tài, nhằm xác định những thách thức và đề xuất các chính sách cũng như cách thực hành phù hợp với Luật Nhân quyền Quốc tế.

Báo cáo bắt đầu với việc giới thiệu bối cảnh chính trị và pháp lý của Việt Nam, một quốc gia theo nền kinh tế thị trường định hướng chủ nghĩa Mác-Lê-nin, nơi chính quyền độc tài, do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo, lại áp dụng một nền kinh tế thị trường mở cửa và cạnh tranh. Mặc dù chế độ chính trị đang cai trị 100 triệu dân này cũng mang đến những cơ hội kinh doanh hấp dẫn, nhưng đồng thời nó cũng gây ra những rủi ro đáng kể cho các doanh nghiệp, bao gồm cả doanh nghiệp trong lĩnh vực công nghệ.

Người đọc sẽ tìm thấy thông tin chi tiết về các luật và quy định tác động đến các công ty công nghệ nước ngoài, bao gồm Luật Công nghệ thông tin, Luật An ninh mạng, Nghị định 72/2013/ND-CP, Nghị định 15/2020/ND-CP, Nghị định 53/2022 /ND-CP và Nghị định 13/2023/ND-CP.

Những điều luật này không chỉ hạn chế nghiêm ngặt việc công dân Việt Nam thực hiện quyền tự do ngôn luận trực tuyến bằng cách hình sự hóa ngôn luận trên mạng, mà còn buộc các công ty công nghệ phải hợp tác rộng rãi với chính phủ trong việc kiểm duyệt nội dung và cung cấp cho nhà nước quyền truy cập vào dữ liệu của người dùng.

Báo cáo cho thấy việc quản lý Internet của Việt Nam dựa trên một hệ thống pháp luật được thiết kế mơ hồ nhưng có chủ ý, cũng như cách diễn giải tương đối rộng. Điều này cho phép nhà nước giải thích cũng như hành động khá tùy tiện. Thông thường, những quy định và hành động này không đáp ứng đủ phương pháp Kiểm tra ba phần (Three-Part Test) dựa trên Công ước Quốc tế về các Quyền Dân sự và Chính trị (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR).

Ngoài ra, báo cáo còn xem xét một dự thảo nghị định về quản lý Internet - dự kiến sẽ được ban hành vào năm 2024. Nghị định này đóng vai trò trung tâm trong việc kiểm soát Internet ở Việt Nam. Những nhà soạn luật cho dự thảo nói trên cho thấy họ rõ ràng chỉ quan tâm đến mục đích duy nhất, đó là buộc các mạng xã hội, bất kể nền tảng đó có trụ sở ở đâu, phải xác minh danh tính thật của người dùng nếu họ muốn tiếp tục hoạt động tại Việt Nam. Kết hợp với các quy định khác, dự thảo nghị định này khiến người dùng Việt Nam có nguy cơ phải lộ danh tính thực sự của mình trước các cơ quan chức năng.

Phần trọng tâm của báo cáo sẽ cung cấp thông tin chi tiết về cách những tập đoàn công nghệ nước ngoài như Meta/Facebook, Google, Netflix, TikTok và Apple đã xử lý đối với các yêu cầu pháp lý cũng như những yêu cầu khác của chính phủ Việt Nam đối với dữ liệu của người dùng trên mạng và thông tin mà họ đăng tải.

Phát hiện của chúng tôi cho thấy một tình huống đáng lo ngại khi các công ty này hầu như luôn tuân thủ ngày càng nhiều yêu cầu kiểm duyệt nội dung từ chính phủ Việt Nam, với tỷ lệ tuân thủ luôn ở mức trên 90% trong nhiều năm qua, bao gồm cả các hạn chế về địa lý và việc sẵn sàng xóa nội dung theo yêu cầu. Đồng thời, chính phủ Việt Nam và một số công ty công nghệ thừa nhận rằng, một phần đáng kể của các nội dung bị yêu cầu hạn chế hoặc bị xóa là những chỉ trích về chính phủ, mà đó vốn là quyền tự do ngôn luận phải được bảo vệ theo Luật Nhân quyền Quốc tế. Đáng chú ý hơn, công ty Meta thậm chí còn duy trì một danh sách mật với rất nhiều tên họ của các quan chức Đảng Cộng sản Việt Nam để những người

này được quyền miễn nhiệm với những lời chỉ trích trên nền tảng Facebook.

Về dữ liệu của người dùng, tổ chức LIV cho biết là các công ty công nghệ, phần nào cũng có những biểu hiện tích cực khi họ chỉ tuân thủ rất thấp những yêu cầu cung cấp thông tin đến từ chính phủ Việt Nam. Ngoài ra, ngoại trừ TikTok là một tập đoàn mà LIV chưa có bằng chứng cụ thể là công ty này lưu trữ dữ liệu của người dùng Việt Nam tại đâu, thì toàn bộ các công ty công nghệ khác đã tiếp tục lưu trữ những dữ liệu nhạy cảm của người dùng ở bên ngoài Việt Nam. Trong cùng lúc, các công ty này vẫn đồng thời duy trì các máy chủ bộ nhớ đệm ở Việt Nam và đó là nơi xử lý dữ liệu không nhạy cảm của người dùng.

Báo cáo cũng nêu bật xu hướng đáng báo động về việc chính phủ Việt Nam triển khai lực lượng dư luận viên để thao túng các cuộc thảo luận trên mạng, truyền bá thông tin sai lệch và đưa tin sai sự thật trên các nền tảng như Facebook và YouTube. Các hoạt động của Lực lượng 47 và Lực lượng thuộc Ban chỉ đạo 35 do chính phủ hậu thuẫn đã đạt hiệu quả vượt trội trong việc thao túng Facebook và YouTube, nhằm vào những người chỉ trích chính phủ, bao gồm cả những người bảo vệ nhân quyền và các cộng đồng yếu thế. Trong khi đó, các nền tảng này hầu như không có hành động cụ thể nào để ngăn chặn những việc làm tiêu cực mà lực lượng vừa kể trên tạo ra trên không gian mạng.

Tuy nhiên, báo cáo cũng đưa ra những trường hợp khi các công ty công nghệ nước ngoài có xung đột với chính phủ Việt Nam. Điều này cho thấy sự phản kháng đáng kể đối với các yêu cầu bất hợp pháp của Việt Nam và việc các công ty không thể tuân thủ toàn bộ các yêu cầu của chính phủ. Đáng chú ý hơn, lưu lượng truy cập của người dùng Việt Nam trên mạng xã hội Facebook đã bị làm chậm đi rất nhiều vào đầu năm 2020 do sự can thiệp của nhà nước. Facebook chỉ có thể khôi phục hoạt động bình thường sau khi đồng ý kiểm duyệt thêm nữa về các nội dung chính trị nhạy cảm. Các công ty công nghệ khác cũng phải đối mặt với áp lực lớn từ Việt Nam khi bị yêu cầu phải lập ra văn phòng tại địa phương và cho phép các thanh tra chính phủ tiếp cận họ.

Mặc dù báo cáo sẽ tập trung vào hoạt động của các công ty công nghệ nước ngoài, nhưng nó cũng sẽ đưa ra ví dụ về cách người dùng Việt Nam đã bị chính phủ trừng phạt như thế nào về mặt hình sự và hành chính. Những ví dụ này sẽ đưa ra bằng chứng cho các công ty công nghệ về cái giá mà người dùng của họ phải trả để thực hiện các quyền con người cơ bản tại Việt Nam.

Cuối cùng, báo cáo này sẽ đưa ra danh sách những khuyến nghị cho cả các công ty công nghệ nước ngoài và chính phủ nhằm cải thiện các chính sách để thực thi việc bảo vệ nhân quyền trong lĩnh vực công nghệ. Khuyến nghị dành cho các công ty công nghệ bao gồm việc chống lại các yêu cầu bất hợp pháp từ nhà nước Việt Nam về kiểm duyệt nội dung và dữ liệu người dùng, triển khai mã hóa đầu cuối để bảo vệ dữ liệu người dùng, loại bỏ các lực lượng dư luận viên được chính phủ hậu thuẫn để thao túng nền tảng nói trên, minh bạch hơn trong việc xử lý các yêu cầu của chính phủ và hỗ trợ các tổ chức phi lợi nhuận và những người bảo vệ nhân quyền. Ngoài ra, đối với các chính phủ, những khuyến nghị cho họ bao gồm việc thực thi các hiệp ước Nhân quyền hiện có với Việt Nam để đảm bảo một không gian Internet tự do và cởi mở, đưa ra luật pháp thân thiện hơn với Nhân quyền và buộc các công ty công nghệ phải chịu trách nhiệm về những vi phạm Nhân quyền tại nước ngoài của họ.

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	2
TÓM TẮT BÁO CÁO	3
CHƯƠNG I: GIỚI THIỆU	7
CHƯƠNG II: TỔNG QUAN MÔI TRƯỜNG INTERNET CỦA VIỆT NAM	10
CHƯƠNG III: CÁC QUY ĐỊNH VỀ INTERNET CỦA VIỆT NAM	14
1. Bản chất độc tài của nhà nước và hệ thống pháp luật	14
2. Pháp luật và các quy định về kiểm duyệt	15
a) Bộ luật Hình sự	15
b) Luật Công nghệ thông tin	16
c) Nghị định 72/2013/ND-CP	18
d) Luật An ninh mạng	19
e) Nghị định 15/2020/ND-CP	20
f) Nghị định 53/2022/ND-CP	21
3. Các quy định về bảo vệ dữ liệu cá nhân	22
4. Tương lai nào cho các quy định về Internet	25
CHƯƠNG IV: HOẠT ĐỘNG CỦA CÁC CÔNG TY CÔNG NGHỆ NƯỚC NGOÀI Ở VIỆT NAM	27
1. Cách dữ liệu người dùng được lưu trữ và xử lý	27
2. Cách kiểm duyệt nội dung	29
3. Cách các nền tảng nước ngoài ứng phó với dư luận viên do chính phủ điều hành nhằm thao túng các cuộc thảo luận trực tuyến: Trường hợp của Lực lượng 47 và Lực lượng thuộc Ban chỉ đạo 35.	32
4. Meta đã hỗ trợ công tác tuyên truyền của chính phủ ra sao	35
5. Căng thẳng giữa các công ty công nghệ với chính quyền	38
6. Các trường hợp hình sự đối với người dùng	40
7. Các trường hợp phạt hành chính đối với người dùng	44
CHƯƠNG V: KHUYẾN NGHỊ	46

CHƯƠNG I: GIỚI THIỆU

Báo cáo này được viết ra cho mục đích tìm hiểu hoạt động của các công ty công nghệ quốc tế tại Việt Nam liên quan đến quyền tự do ngôn luận và quyền riêng tư qua lăng kính Luật Nhân quyền Quốc tế, bao gồm Nguyên tắc Hướng dẫn về Kinh doanh và Nhân quyền của Liên Hợp Quốc (UNGP). Xuyên suốt báo cáo, chúng tôi xem xét (1) bối cảnh chính trị, pháp lý và kinh tế mà các công ty này hoạt động, và (2) hoạt động về vấn đề bảo vệ nhân quyền của họ trong các lĩnh vực tự do ngôn luận và quyền riêng tư. Cuối cùng, chúng tôi sẽ đề xuất cách cải thiện thực thi nhân quyền, cân bằng các cam kết của họ đối với hoạt động kinh doanh nhưng cùng lúc sẽ đảm bảo được quyền thực thi nhân quyền cho người dùng.

Tự do Internet hiện đang bị đe dọa trên toàn cầu. Các tập đoàn Meta (trước đây là Facebook), Alphabet (trước đây là Google), Apple, TikTok và Netflix đóng vai trò then chốt trong việc duy trì quyền tự do ngôn luận và quyền riêng tư trong lĩnh vực kỹ thuật số. Mặc dù được công nhận là những giá trị phổ quát, việc thực hiện quyền tự do ngôn luận và quyền riêng tư bị ảnh hưởng bởi hai yếu tố chính: mục tiêu hướng đến lợi nhuận của doanh nghiệp và mục tiêu hướng đến kiểm soát của chính phủ. Trong khi các doanh nghiệp thường duy trì động cơ lợi nhuận nhất quán trên các thị trường khác nhau, thì sự can thiệp của chính phủ lại rất khác nhau: từ các nền dân chủ hoàn toàn đến các chế độ toàn trị.

Việt Nam là điển hình cho một hình thức độc tài bền vững, đặc trưng bởi chế độ kinh tế thị trường định hướng chủ nghĩa Mác-Lê-nin.¹ Chế độ này kết hợp nền kinh tế thị trường với sự kiểm soát xã hội chặt chẽ, được duy trì thông qua hệ thống kiểm soát kiểu xã hội chủ nghĩa Mác-Lê-nin rộng khắp, nơi quyền lực được tập trung vào vai trò tiên phong của đảng cộng sản. Các công ty nước ngoài, bao gồm cả các nền tảng công nghệ quốc tế, có khả năng tiếp cận đáng kể với các nền kinh tế thị trường này nhưng lại phải thích ứng theo một hệ thống chính trị và pháp lý đầy thách thức bắt nguồn từ chủ nghĩa độc tài tại đây. Cùng với Trung Quốc, Việt Nam

¹ London, J. D. (2020). Trung Quốc và Việt Nam là những trường hợp của Thị trường Hợp nhất định hướng Chủ nghĩa Mác-Lê-nin. Trong A. Hansen, J. I. Bekkevold, & K. Nordhaug (Biên tập), *Nền kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa ở châu Á: Sự phát triển ở Trung Quốc, Việt Nam và Lào* (trang 69–114). Tập chí Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-15-6248-8_3

đại diện cho mô hình độc tài riêng biệt này. Cả hai quốc gia này đều được Báo cáo thường niên về tự do trên mạng của Freedom House phân loại họ là các quốc gia “Không tự do”, mặc dù Việt Nam (22/100) được đánh giá cao hơn đáng kể so với Trung Quốc (9/100).²

Việc xem xét cho việc thực thi nhân quyền của các công ty công nghệ quốc tế hoạt động trong một thị trường như Việt Nam có thể góp phần vào cuộc thảo luận rộng hơn về hai lĩnh vực kinh doanh và nhân quyền.

Bản dịch không chính thức

² Khám phá bản đồ. (2019). Freedom House. <https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fofn&year=2023>

CHƯƠNG II: TỔNG QUAN MÔI TRƯỜNG INTERNET CỦA VIỆT NAM

Việt Nam ngày nay là đại diện hoàn hảo của một thị trường Internet đang phát triển với những hạn chế trên Internet. Đất nước này đầu tư đáng kể vào nền kinh tế kỹ thuật số, nhưng cũng đã bỏ tù những nhân vật có ảnh hưởng như Trần Huỳnh Duy Thức vì những phát ngôn trên mạng của họ.

Việt Nam kết nối Internet lần đầu tiên vào ngày 19 tháng 11 năm 1997, khi việc truy cập còn tốn kém và chất lượng còn hạn chế. Đến năm 2002, chỉ có 1,9 triệu người có thể lên mạng. Tuy nhiên, khi ADSL ra đời vào năm 2003, tính năng này đã thúc đẩy việc nhanh chóng tăng trưởng số người dùng mạng để lên đến 3,1 triệu người. Tính đến năm 2020, gần 70 triệu người Việt Nam, tương đương 70% dân số, có quyền truy cập Internet.³

Tốc độ Internet đã tăng vọt với những tiến bộ như băng thông rộng cáp quang (2009), 3G (2009) và 4G (2016), với 5G dự kiến sẽ được áp dụng rộng rãi vào năm 2024-2025.⁴

Sự kết nối này đã giúp người Việt Nam tham gia vào các cuộc thảo luận chính trị, thách thức các chính sách của chính phủ và thúc đẩy nhân quyền và dân chủ. Kể từ đầu những năm 2000, các nền tảng trực tuyến đã đóng một vai trò quan trọng khi mở ra những diễn đàn để giúp người bất đồng chính kiến được bày tỏ, bất chấp những nỗ lực của nhà nước hầu như ngăn chặn quyền tự do ngôn luận của họ. Những trường hợp đáng chú ý về việc chính phủ trấn áp ngôn luận trên mạng đã bắt đầu từ năm 2002-2003, với việc bắt giữ hoặc kết án những người có ảnh hưởng như Nguyễn Khắc Toàn (2002), Phạm Quế Dương (2002), Trần Văn Khuê (2002), Lê Chí Quang (2002), Nguyễn Đan Quế (2003), Phạm Hồng Sơn (2003), và Nguyễn

³ VnExpress. (ngày 18 tháng 11 năm 2022). 25 năm phát triển Internet Việt Nam. [vnexpress.net; VnExpress. <https://vnexpress.net/25-nam-phat-trien-Internet-viet-nam-4536367.html>](https://vnexpress.net/25-nam-phat-trien-Internet-viet-nam-4536367.html)

⁴ Diệp Ninh (TTXVN/Vietnam). (ngày 19 tháng 11 năm 2022). Internet Việt Nam: 25 năm phát triển và những bước tiến vượt bậc | Công nghệ | Vietnam+ (VietnamPlus). VietnamPlus. <https://www.vietnamplus.vn/Internet-viet-nam-25-nam-phat-trien-va-nhung-buoc-tien-vuot-bac/829947.vnp>

Vũ Bình (2003).⁵ ⁶ Kể từ đó, Internet đã trở thành phương tiện chính để hầu hết các nhà bảo vệ nhân quyền, các nhà bất đồng chính kiến và các nhà hoạt động chính trị từng bị bỏ tù có thể kết nối với những người muốn theo dõi công việc của họ.

Cả người Việt Nam ở nước ngoài và trong nước đều sử dụng Internet để khơi dậy một làn sóng truyền thông phi nhà nước mới, thông qua nhiều hình thức khác nhau như viết blog và báo chí. Một trong những nền tảng sớm nhất cũng như có ảnh hưởng nhất là *Talawas* (2001-2010), do các trí thức ở nước ngoài thành lập và do nhà văn nổi tiếng Phạm Thị Hoài đứng đầu.⁷ Cuối những năm 2000, chúng ta được chứng kiến sự xuất hiện của làn sóng thành lập những đơn vị truyền thông ngoài nhà nước tại Việt Nam với các blog như *Change Vietnam* (Trần Đông Chấn – 2006-2009), *Ba Sàm* (2007-2017)⁸ và *Boxitvn* (2009-present).⁹ ¹⁰ Phong trào này vẫn tiếp tục diễn ra trong những năm 2010, với các trang web khác như Việt Nam Thời báo (Vietnam Times), *Luật Khoa Tạp chí* (Luật Khoa Magazine), và *The Vietnamese Magazine*. Những trang báo mạng kể trên đóng một vai trò quan trọng trong việc truyền bá kiến thức cho công chúng Việt Nam về chính trị, cũng như thách thức trực tiếp đối với công việc tuyên truyền và sự độc quyền trên mặt truyền thông của Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN).

Hơn nữa, Internet, đặc biệt là các nền tảng như Yahoo! 360 và Facebook, đã hỗ trợ cho những cuộc biểu tình với vị thế rất quan trọng trong truyền đạt thông tin, và đó là một lợi thế cho những cá nhân và tổ chức muốn thách thức quyền lực của ĐCSVN. Các cộng đồng được hình thành trên thế giới blog và mạng xã hội đã nhanh chóng chuyển biến thành các hành động tập thể trong thế giới thực. Những cuộc biểu tình đáng chú ý đầu tiên nổ ra vào cuối năm 2007 và đầu năm 2008 chống lại các hành vi

⁵ Cuộc trấn áp những người bất đồng chính kiến trên mạng của Việt Nam (ngày 18 tháng 6 năm 2003). Tổ chức Theo dõi Nhân quyền. <https://www.hrw.org/news/2003/06/17/vietnams-crackdown-cyber-dissidents>

⁶ Việt Nam: kêu gọi trả tự do cho những người bất đồng chính kiến trên mạng (tháng 9 năm 2005). Từ Sydney Morning Herald; Từ báo buổi sáng Sydney. <https://www.smh.com.au/national/vietnam-urged-to-free-cyber-dissidents-20050902-gdlzji.html>

⁷ talawas – Thông báo cuối cùng : talawas blog. (2023). Talawas.org. <https://www.talawas.org/26951>

⁸ Tháng Chín 2007 – BA SÂM. (2017). BA SÂM; BA SÂM. <https://anhbasam.wordpress.com/2007/09>

⁹ Kiến Nghị 2009 | Bauxite Việt Nam. (2023). Boxitvn.online. https://boxitvn.online/?page_id=61

¹⁰ Trần Đông Chấn Blog. (2013, April 3). Trần Huỳnh Duy Thức; Trần Huỳnh Duy Thức. <https://tranhuynduythuofficial.wordpress.com/tran-dong-chan-blog>

gây hấn của Trung Quốc ở Biển Đông. Các cuộc biểu tình chống Trung Quốc sau đó vào năm 2011 và 2014 cũng liên quan đến cùng một vấn đề.¹¹

Bắt đầu từ năm 2015 và 2016, người dân Việt Nam ngày càng sử dụng nhiều nền tảng, như Facebook, để tổ chức các cuộc biểu tình tập trung vào các vấn đề môi trường.^{12 13} Đáng kể nhất là vào tháng 6 năm 2018, các cuộc biểu tình dạng rộng đã diễn ra trên khắp các thành phố lớn của Việt Nam để phản đối dự thảo Luật An ninh mạng và dự thảo Luật Đặc khu Kinh tế. Những cuộc biểu tình này dẫn đến việc ĐCSVN rút dự thảo Dự luật Đặc khu Kinh tế khỏi chương trình nghị sự lập pháp, đánh dấu một thắng lợi đáng kể cho công cuộc đấu tranh xã hội sử dụng kỹ thuật số tại Việt Nam.¹⁴

Internet cũng là công cụ then chốt cho các nhà hoạt động chính trị, khi đã giúp cho việc tổ chức một chiến dịch bầu cử chưa từng có, khi 30 ứng cử viên độc lập đã đồng loạt tranh cử vào Quốc hội trong năm 2016.¹⁵ Sự nổi lên của các nền tảng xã hội như Facebook và YouTube kể từ cuối những năm 2000 đã trao quyền cho những người dân bình thường để họ tổ cáo các trường hợp tham nhũng và lạm dụng quyền lực, đặc biệt là các vụ đối đầu với cảnh sát giao thông, tăng cường các nỗ lực cho minh bạch hóa và trách nhiệm giải trình ở Việt Nam.

Dưới một chế độ độc đảng, Chính phủ Việt Nam đã áp dụng một chiến lược tinh tế nhằm quản lý các mối đe dọa do người dùng Internet gây ra để họ có thể duy trì ổn định chính trị. Mặc dù đôi khi nó dung túng và thậm chí kết hợp một số dạng dư luận trực tuyến nhất định, phản ứng khá tích cực trước những lời chỉ trích và quan ngại của người dùng Internet, nhưng nó đồng thời cũng tìm cách thực hiện quyền kiểm soát Internet, dần dần phát triển một hệ thống chủ nghĩa độc tài kỹ thuật số

¹¹ Hoang, P. (2019). Biểu tình trong nước và chính sách đối ngoại: Nghiên cứu biểu tình chống Trung Quốc ở Việt Nam và chính sách của Việt Nam đối với Trung Quốc về vấn đề Biển Đông - Phương Hoàng, 2019. Tạp chí An ninh Châu Á và các vấn đề quốc tế. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2347797019826747>

¹² Brown, M. (ngày 22 tháng 3 năm 2015). Hàng trăm người Hà Nội phản đối kế hoạch chặt cây VOA; Đài Tiếng nói Hoa Kỳ (VOA News). <https://www.voanews.com/a/hundreds-of-hanoians-hug-trees-to-protest-chopping-spree/2690180.html>

¹³ 台北時報. (ngày 8 tháng 5 năm 2016). Việt Nam giải tán biểu tình phản đối Formosa Plastics Đài Bắc. <https://www.taipetimes.com/News/front/archives/2016/05/09/2003645836>

¹⁴ Writer, S. (ngày 3 tháng 9 năm 2018). Các khu kinh tế của Việt Nam trật bánh vì biểu tình chống Trung Quốc Nikkei Châu Á; Nikkei Châu Á. <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Vietnam-s-economic-zones-derailed-by-anti-China-protests>

¹⁵ Nguyen, S. (ngày 22 tháng 5 năm 2021). Con ác mộng độc tài: Phong trào tự ứng cử năm 2016 - Người Việt. Tạp chí Việt Nam; Tạp chí Việt Nam. <https://www.thevietnamese.org/2021/05/an-authoritarian-nightmare-the-self-nomination-movement-in-2016>

manh mẽ. Cách tiếp cận này bao gồm việc khùng bố và xử phạt các công dân vì phát ngôn trực tuyến, triển khai các nhóm lừa đảo trên Internet và lực lượng mạng dư luận viên và gây áp lực mạnh mẽ lên các nền tảng nước ngoài để xóa hoặc hạn chế nội dung. Hơn nữa, việc thực thi luật pháp và quy định của chính phủ đã làm dấy lên mối lo ngại về quyền riêng tư của người dùng Internet, khiến cơ quan chức năng có thể truy cập vào dữ liệu người dùng. Kể từ khi Freedom House bắt đầu xuất bản báo cáo "Tự do trên mạng" vào năm 2011, Việt Nam liên tục bị xếp vào vùng "Không tự do", phản ánh những thách thức đang diễn ra đối với quyền tự do trực tuyến trong nước.¹⁶

Việt Nam được nhiều người tổ chức và quốc gia công nhận là thị trường kỹ thuật số phát triển nhanh nhất Đông Nam Á, thu hút số lượng nhà đầu tư ngày càng tăng nhanh.¹⁷ Không giống như Trung Quốc, Việt Nam duy trì khả năng tiếp cận tương đối cởi mở với các dịch vụ Internet nước ngoài. Ngoài các đợt chặn không thường xuyên, các nền tảng quốc tế lớn như Google, Facebook, LinkedIn, Twitter, Instagram và TikTok đều có thể truy cập rộng rãi trong nước, mỗi nền tảng đều có hàng triệu người dùng. Khả năng tiếp cận này đã góp phần đáng kể vào nền kinh tế kỹ thuật số sôi động của Việt Nam và sự hội nhập của Việt Nam vào bối cảnh kỹ thuật số toàn cầu.¹⁸

Trong số các ứng dụng nhắn tin, Zalo trong nước được chứng minh là phổ biến nhất với 74 triệu người dùng tính đến cuối năm 2022, tương đương 87% tổng số người dùng Internet, trong khi Facebook và Messenger của Meta đứng thứ hai và thứ ba với 72% và 58% , tương ứng.¹⁹

¹⁶ Xem, vd: Freedom House, [Việt Nam: Báo cáo quốc gia về tự do trên mạng năm 2022](#), 2019, Google, Temasek, Bain & Company, [Báo cáo năm 2022 về Kinh tế số của Đông Nam Á](#) – Việt Nam, 2022; hoặc [thông tin do Bộ Thông tin và Truyền thông Việt Nam ban hành](#) (MIC), 2019)..

¹⁷ MIC. (2019). Việt Nam có hơn 72 triệu người sử dụng Internet. Mic.gov.vn. <http://english.mic.gov.vn>

¹⁸ Kỹ thuật số 2023: Việt Nam — DataReportal – Global Digital Insights. (ngày 13 tháng 2 năm 2023). DataReportal - Thông tin chi tiết về kỹ thuật số toàn cầu. DataReportal – Thông tin chi tiết về kỹ thuật số toàn cầu. <https://datareportal.com/reports/digital-2023-vietnam>

¹⁹ TRUNG, P. (2023, March 3). Zalo tiếp tục là ứng dụng nhắn tin phổ biến nhất Việt Nam. Báo Nhân Dân Điện Tử; Báo Nhân Dân điện tử. <https://nhandan.vn/zalo-tiep-tuc-la-ung-dung-nhan-tin-pho-bien-nhat-viet-nam-post741283.html>

Trong số các công cụ tìm kiếm, Google chiếm ưu thế áp đảo trên thị trường với hơn 95%, tiếp theo là Cốc Cốc trong nước chỉ với 2,9%.²⁰ Alphabet – công ty mẹ của Google – cũng dẫn đầu thị trường trình duyệt với trình duyệt Chrome được 78% người dùng sử dụng vào đầu năm 2022 trong khi Cốc Cốc theo sau với 41%.²¹

Chi tiêu quảng cáo kỹ thuật số của Việt Nam năm 2022 đã vượt 1 tỷ USD và ước tính đạt 1,18 tỷ USD vào năm 2023.²² Mặc dù không có dữ liệu công khai về thị phần của các công ty khác nhau, hầu hết các báo cáo đều đồng ý rằng phần lớn giá trị thị trường thuộc về các công ty nước ngoài như Meta, Alphabet và TikTok.²³ Theo Tổ chức Ân xá Quốc tế, Meta kiếm được khoảng 1 tỷ USD từ Việt Nam vào năm 2018, mặc dù không rõ điều gì tạo nên doanh thu và quảng cáo trực tuyến đóng góp bao nhiêu vào tổng doanh thu.²⁴

Trong khi Trung Quốc hạn chế hiệu quả các dịch vụ kỹ thuật số nước ngoài, thiết lập môi trường kỹ thuật số trong nước vững mạnh thì Internet của Việt Nam lại chủ yếu dựa vào các nền tảng quốc tế. Các sáng kiến của chính phủ và các công ty trong nước nhằm phát triển hệ sinh thái công nghệ của riêng mình đã mang lại những kết quả khác nhau. Những nỗ lực ban đầu, như Go.VN của nhà nước, nhằm cạnh tranh với các mạng xã hội quốc tế cuối cùng đã thành công.²⁵ Các dịch vụ nội địa tư nhân khác đã không thể duy trì được sự cạnh tranh lâu dài trước những gã khổng lồ như Facebook và Google.²⁶

²⁰ Việt Nam: thị phần công cụ tìm kiếm 2022 | Statista. (2022). Statista; Statista.

<https://www.statista.com/statistics/954433/vietnam-market-share-of-search-engines>

²¹ Alpuerto, A. (ngày 17 tháng 6 năm 2022). Trình duyệt web “cây nhà lá vườn” Cốc Cốc vượt mặt Firefox, Safari về mức độ sử dụng và sở thích. Vietcetera; Vietcetera. <https://vietcetera.com/en/homegrown-web-browser-coc-coc-surpasses-firefox-safari-in-usage-and-preference>

²² Tóm tắt Việt Nam. (2023, ngày 15 tháng 2). Quảng cáo kỹ thuật số/xuyên biên giới cho các công ty nước ngoài, Việt Nam. Tin tức tóm tắt Việt Nam. <https://www.vietnam-briefing.com/news/digital-advertising-vietnam.html/>

²³ Duy Vu. (2022). Miếng bánh quảng cáo trực tuyến 2,5 tỷ USD nằm trong tay Facebook, Google, TikTok. VietNamNet News. <https://vietnamnet.vn/mieng-banh-quang-cao-2-5-ty-usd-nam-trong-tay-facebook-google-tiktok-i5004154.html>

²⁴ Hồ sơ Facebook: Chúng có ý nghĩa gì từ góc độ nhân quyền? (ngày 4 tháng 11 năm 2021). Tổ chức Ân xá Quốc tế. <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2021/11/the-facebook-papers-what-do-they-mean-from-a-human-rights-perspective>

²⁵ Chung, M. (Ngày 19 tháng 5 năm 2010). VTC ra mắt bản thử nghiệm mạng xã hội Go.vn. Nhip Sống Kinh Tế Việt Nam & Thế Giới. <https://vneconomy.vn/vtc-ra-mat-ban-thu-nghiem-mang-xa-hoi-govn.htm>

²⁶ THÔNG CHÍ - ĐỨC THÀNH. (2017, November 17). Làm gì để mạng xã hội “made in Việt Nam” cạnh tranh được với Facebook, Youtube! Laodong.vn; Báo Lao Động. <https://laodong.vn/thoi-su/lam-gi-de-mang-xa-hoi-made-in-viet-nam-canhh-tranh-duoc-voi-facebook-youtube-576616.ldo>

Tuy nhiên, chính phủ, đặc biệt dưới sự lãnh đạo của các quan chức như Nguyễn Mạnh Hùng, Bộ trưởng Bộ Thông tin và Truyền thông, vẫn tiếp tục thúc đẩy các sản phẩm kỹ thuật số và mạng xã hội “made in Vietnam”, nhằm tạo ra một hệ sinh thái kỹ thuật số trong nước và thực thi việc tuân thủ các quy định của pháp luật địa phương giữa các nền tảng nước ngoài. Bất chấp sự ra mắt của các mạng xã hội mới như Hahalolo, Gapo và Lotus vào năm 2019, đã nhận được sự đầu tư đáng kể và được tiếp thị là đối thủ tiềm năng của Facebook, nhưng chúng vẫn chưa đạt được tác động hoặc có lượng người dùng như mong muốn.^{27 28} Tuy nhiên, Chính phủ Việt Nam vẫn cam kết phát triển nền kinh tế và xã hội số, bằng chứng là “Chiến lược quốc gia phát triển nền kinh tế số và xã hội số đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”, trong đó nhấn mạnh hỗ trợ các doanh nghiệp và nền tảng số trong các ngành công nghiệp.²⁹

Mặc dù còn quá sớm để đánh giá sự thành công của chiến lược tạo ra hệ sinh thái kỹ thuật số trong nước toàn diện của Việt Nam, nhưng sự tồn tại bền bỉ của các nền tảng như Zalo cho thấy các dịch vụ thay thế trong nước cho các dịch vụ quốc tế có thể tìm được chỗ đứng trên thị trường, cho thấy tiềm năng tăng trưởng và cạnh tranh trong tương lai.

²⁷ Trước khi Gapo ra mắt, nhiều mạng xã hội Việt đình cảnh mới khai sinh đã khai tử. (2023). Baodautu.

<https://baodautu.vn/truoc-khi-gapo-ra-mat-nhieu-mang-xa-hoi-viet-dinh-can-hoi-khai-sinh-da-khai-tu-d104565.html>

²⁸ Mạng xã hội Việt sống mòn. (2023). Baodautu. <https://baodautu.vn/mang-xa-hoi-viet-song-mon-d177624.html>

²⁹ Quyết định 41/QĐ-TTg 2022 phê duyệt Chiến lược quốc gia phát triển kinh tế số và xã hội số. Thuvienphapluat.vn. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Thuong-mai/Quyết-dinh-41-QĐ-TTg-2022-phe-duyet-Chien-luoc-quoc-gia-phat-trien-kinh-te-so-va-xa-hoi-so-508672.aspx>

CHƯƠNG III: CÁC QUY ĐỊNH VỀ INTERNET CỦA VIỆT NAM

1. Bản chất độc tài của nhà nước và hệ thống pháp luật

Kiểm duyệt ăn sâu vào hệ thống pháp luật Việt Nam, bao gồm cả các quy định về Internet. Mặc dù quyền tự do ngôn luận và quyền riêng tư được Hiến pháp bảo đảm,³⁰ nhưng chính văn bản pháp luật này cũng hiến định quyền lực của Đảng Cộng sản Việt Nam với tư cách là “lực lượng lãnh đạo nhà nước và xã hội” (Điều 4). Quy định này tạo cơ sở hiến pháp để Đảng Cộng sản Việt Nam đặt ra ngoài vòng pháp luật các đảng phái chính trị khác và khẳng định quyền lực của mình đối với toàn bộ cơ cấu nhà nước, biến đảng này trở thành trung tâm của chế độ độc tài.

Cơ quan lập pháp cấp cao nhất của quốc gia, được gọi là Quốc hội, đã hoàn toàn do ĐCSVN kiểm soát trong nhiều thập kỷ, với các đảng viên ĐCSVN chiếm hơn 95% số ghế. Ngoại trừ vài trường hợp ngoại lệ hiếm hoi, các thành viên nội các, các vị trí lãnh đạo và quản lý của chính quyền địa phương, cũng như các kiểm sát viên và thẩm phán ở tất cả các cấp chính quyền cũng đều là đảng viên ĐCSVN. Hệ thống Mác-Lê-nin mà ĐCSVN điều hành biến Việt Nam thành một quốc gia đơn đảng, trong đó các quyết định của đảng hướng dẫn các quyết định của nhà nước, với các chi bộ đảng được đặt trong tất cả các cơ quan chính phủ.³¹

Hệ thống Mác-Lê-nin được thiết kế để chính trị hóa nhà nước, dẫn đến thiếu hoàn toàn sự phân chia quyền lực, sự giám sát của quốc hội, cơ quan tư pháp độc lập và sự độc lập của các thẩm phán và luật sư. Kết quả là, việc xây dựng và thực thi luật pháp và các quy định ít gặp phải sự giám sát hoặc kiểm tra và cân bằng nhất, thường dẫn đến lạm dụng quyền lực và các hành động tùy tiện. Bản chất này của nhà nước và hệ thống pháp

³⁰ Hiến pháp Việt Nam 2013: <https://faolex.fao.org/docs/pdf/vie127527.pdf>

³¹ Schuler, P. (2022). Hình ảnh đại diện về chính trị của Việt Nam đương đại. Trong Routledge Handbook of Contemporary Vietnam. Nhà xuất bản Routledge.

luật cần được coi là bối cảnh cho việc xây dựng pháp luật và hành động của chính phủ được thảo luận trong báo cáo này.

Hơn nữa, các luật và quy định được thảo luận dưới đây cần được nhìn qua lăng kính Điều 19 của Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị (ICCPR), đảm bảo quyền tự do ngôn luận và đưa ra Thử nghiệm ba phần về các hạn chế ngôn luận.³² Theo ICCPR, nhà nước có thể hạn chế quyền tự do ngôn luận nhưng chỉ với các điều kiện là (1) do pháp luật quy định và không quá rộng, (2) theo đuổi mục đích chính đáng, và (3) cần thiết và phù hợp trong một xã hội dân chủ.

2. Pháp luật và các quy định về kiểm duyệt

a) Bộ luật Hình sự

Bộ luật Hình sự hiện hành được thông qua năm 2015, sửa đổi năm 2017 và có hiệu lực từ ngày 01 tháng 1 năm 2018.³³ Việc hình sự hóa ngôn luận trực tuyến luôn nằm trong chương trình trọng tâm của Chính phủ Việt Nam trong việc kiểm soát xã hội nói chung và Internet nói riêng. Các Bộ luật Hình sự (1985, 1999, 2015) đã nhất quán duy trì một số điều khoản có vấn đề thường được sử dụng để bịt miệng những người chỉ trích, bao gồm các điều khoản sau:

- **Điều 109. Hoạt động chống chính quyền nhân dân:** “Người nào thành lập, gia nhập tổ chức chống chính quyền nhân dân thì bị phạt tù từ 01 năm đến tử hình.
- **Điều 117. Tội làm, tàng trữ, phát tán thông tin, tài liệu nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam:** “Người nào vì mục đích chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, thì bị phạt tù từ 01 năm đến 20 năm.
- **Điều 331. Lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, công dân:** “Người nào lợi dụng các quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tự do tôn giáo, tự do hội họp và các quyền tự do dân chủ khác

³² ĐIỀU 19. (2023). Cẩm nang kiểm duyệt nội dung và tự do ngôn luận. ĐIỀU 19. <https://www.article19.org/wp-content/uploads/2023/08/SM4P-Content-moderation-handbook-9-Aug-final.pdf>

³³ Bộ luật Hình sự Việt Nam 2015, sửa đổi 2017. Xem: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/17225>; <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/585383>

xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, công dân” thì bị cảnh cáo hoặc bị phạt cải tạo không giam giữ đến 03 năm hoặc phạt tù từ 06 tháng đến 07 năm.

Thường được các chuyên gia pháp lý quốc tế và các nhóm nhân quyền xem xét kỹ lưỡng, những điều khoản trên trái ngược với các tiêu chuẩn nhân quyền quốc tế. Xem xét các điều khoản trong Thử nghiệm ba phần, các điều khoản của Bộ luật Hình sự không đáp ứng được các yêu cầu cơ bản để biện minh cho những hạn chế về quyền tự do ngôn luận: (1) chúng là những hạn chế quá rộng khiến các cá nhân không thể tuân theo, (2) chúng là những hạn chế quá mức, không theo đuổi mục đích chính đáng vì họ áp đặt các hình phạt hình sự đối với phát ngôn không phù hợp với lợi ích của chính phủ, và (3) chúng không cần thiết và không tương xứng trong một xã hội dân chủ khi họ áp đặt các biện pháp trừng phạt hình sự đối với các vấn đề có thể được giải quyết bằng biện pháp dân sự. biện pháp khắc phục pháp luật.³⁴

b) Luật Công nghệ thông tin

Luật Công nghệ thông tin năm 2006,³⁵ hiện đang có hiệu lực tại Việt Nam, là một trong những văn bản pháp luật sớm nhất và quan trọng điều chỉnh Internet. Không giống như Luật An ninh mạng năm 2018 khét tiếng hơn, vốn nhận được sự giám sát và chỉ trích rộng rãi, luật lâu đời này đã có hiệu lực hơn 17 năm mà tương đối ít được chú ý. Tuy nhiên, nó có chứa các điều khoản tạo thành một phần quan trọng trong khuôn khổ pháp lý của Việt Nam về kiểm duyệt trực tuyến và bảo vệ dữ liệu. Những quy định này đã đóng vai trò nền tảng trong việc định hình cách thức quản lý và giám sát các hoạt động Internet trong nước.

Điều 12.- Những hành động bị cấm làm

1. Cản trở hoạt động hợp pháp hoặc hỗ trợ hoạt động trái pháp luật trong ứng dụng và phát triển công nghệ thông tin; cản trở trái pháp

³⁴ ĐIỀU 19. (2023). Cẩm nang kiểm duyệt nội dung và tự do ngôn luận. ĐIỀU 19. <https://www.article19.org/wp-content/uploads/2023/08/SM4P-Content-moderation-handbook-9-Aug-final.pdf>

³⁵ Luật Công nghệ thông tin năm 2006 của Việt Nam. Xem: <https://wipo.lexres.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/vn/vn134en.html>

luật hoạt động của hệ thống máy chủ tên miền quốc gia; phá hủy cơ sở hạ tầng thông tin hoặc phá hủy thông tin trên môi trường mạng.

2. Cung cấp, trao đổi, truyền đưa, lưu trữ hoặc sử dụng thông tin số nhằm mục đích sau:

a) Chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam hoặc phá hoại khối đại đoàn kết toàn dân;

b) Kích động bạo lực, tuyên truyền chiến tranh xâm lược; gieo rắc hận thù giữa các dân tộc, các dân tộc, kích động tục tĩu, đồi trụy, tội ác, tệ nạn xã hội, mê tín dị đoan; phá hoại thuần phong mỹ tục của dân tộc;

c) Tiết lộ bí mật nhà nước, bí mật quân sự, an ninh, kinh tế, đối ngoại hoặc bí mật khác theo quy định của pháp luật;

d) Xuyên tạc, vu khống, xúc phạm uy tín của tổ chức, danh dự, nhân phẩm, uy tín của công dân;

e) Quảng cáo, tuyên truyền hàng hóa, dịch vụ bị pháp luật cấm.

3. Xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ trong hoạt động công nghệ thông tin; sản xuất, lưu hành trái phép sản phẩm công nghệ thông tin; giả mạo website của tổ chức, cá nhân khác; tạo liên kết trái phép đến các tên miền được tổ chức, cá nhân sử dụng hợp pháp.

Điều 12 được đề cập ở trên nêu chi tiết loại thông tin và lời nói trực tuyến bị pháp luật cấm, mặc dù nó không đưa ra bất kỳ định nghĩa cụ thể và rõ ràng nào về những hạn chế này. Đây được cho là lần đầu tiên Việt Nam áp dụng cách giải thích chi tiết - mặc dù vẫn còn mơ hồ - về ngôn luận bất hợp pháp mà các văn bản sau - Nghị định 72/2013/ND-CP và Luật An ninh mạng 2018 - phần lớn được kế thừa từ đó.

Ngoài việc cấm một loạt các phát biểu trực tuyến, Luật Công nghệ thông tin năm 2006 còn buộc các chủ thể dân sự, chủ yếu là các doanh nghiệp cung cấp dịch vụ liên quan đến Internet, phải đóng vai trò kiểm duyệt dựa trên phán đoán của chính họ hoặc theo lệnh của chính phủ. Các điều khoản sau đây cung cấp thêm thông tin chi tiết về nội dung và cách

thức các tác nhân này phải thực hiện nghĩa vụ để xóa nội dung bất hợp pháp hoặc ngăn chặn người dùng truy cập vào nội dung bất hợp pháp.

- Điều 16 đề cập đến việc truyền tải thông tin số. Nó cho phép các tổ chức, cá nhân truyền tải thông tin số theo quy định của pháp luật, miễn trách nhiệm về nội dung nếu nó được lưu trữ tạm thời để tạo điều kiện thuận lợi cho việc truyền tải. Tuy nhiên, họ phải hành động để ngăn chặn việc truy cập trái phép hoặc xóa thông tin theo yêu cầu của cơ quan nhà nước có thẩm quyền.
- Điều 18 liên quan đến việc cho thuê không gian lưu trữ thông tin số. Nó định nghĩa đây là một dịch vụ và quy định rằng thông tin số được lưu trữ không được vi phạm các quy định pháp luật cụ thể. Người cho thuê không gian lưu trữ kỹ thuật số phải tuân thủ các yêu cầu của nhà nước về thông tin về khách hàng của họ, có hành động chống lại các hoạt động bất hợp pháp, ngừng cho những người lưu trữ nội dung bất hợp pháp thuê và đảm bảo tính bảo mật thông tin của khách hàng.
- Điều 19 (một phần) yêu cầu các đơn vị phát hiện hoặc được cơ quan nhà nước thông báo về thông tin số bất hợp pháp phải ngừng cung cấp công cụ tìm kiếm thông tin đó.
- Điều 20 tập trung vào việc theo dõi, giám sát nội dung thông tin số. Cơ quan nhà nước có nhiệm vụ giám sát thông tin số và điều tra các hành vi vi phạm pháp luật. Tổ chức, cá nhân khác ứng dụng công nghệ thông tin không phải theo dõi, giám sát, điều tra thông tin số trừ khi có chỉ đạo của cơ quan nhà nước.

c) Nghị định 72/2013/ND-CP

Được ban hành năm 2013, Nghị định 72/2013/ND-CP,³⁶ thường được gọi là Nghị định 72, đánh dấu một thời điểm quan trọng trong các quy định về Internet tại Việt Nam, thu hút sự chú ý của các bên liên quan trong nước và quốc tế. Nghị định này đã trở thành một trong những văn bản pháp lý được tham chiếu thường xuyên nhất trong lĩnh vực quy định Internet của

³⁶ Nghị định 72/2013/ND-CP: <https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/vn/vn133en.pdf>

Việt Nam, củng cố một số lượng đáng kể các biện pháp xử phạt hành chính và yêu cầu của chính phủ Việt Nam đối với các gã khổng lồ công nghệ toàn cầu như Alphabet và Meta. Nghị định 72 vẫn hoạt động tích cực và có ảnh hưởng, mặc dù dự kiến nó sẽ bị thay thế bởi một nghị định sắp ra mắt hiện đang được xây dựng tính đến thời điểm báo cáo này được công bố.

Ngoài việc duy trì những hạn chế mơ hồ và bất hợp pháp về ngôn luận được nêu trong Luật Công nghệ thông tin năm 2006, Nghị định 72 – lần đầu tiên – yêu cầu các nền tảng xuyên biên giới phải tuân thủ luật pháp địa phương (Điều 22). Dù rộng và chung chung nhưng Điều 22 coi Nghị định 72 là cơ sở pháp lý cơ bản của các yêu cầu kiểm duyệt nội dung gửi tới các nền tảng nước ngoài như Facebook, Google.

d) Luật An ninh mạng

Luật An ninh mạng năm 2018 là văn bản pháp luật quan trọng và sâu rộng nhất điều chỉnh Internet tại Việt Nam. Nổi tiếng trong nước và quốc tế vì vi phạm rõ ràng quyền tự do ngôn luận và quyền riêng tư, luật này đánh dấu một sự thay đổi lớn trong cách tiếp cận của chính phủ Việt Nam trong việc xử lý nội dung trực tuyến, đặc biệt là nội dung được lưu hành trên các nền tảng xuyên biên giới như Facebook và Google. Có thể nói rằng luật này được thiết kế để nhằm mục tiêu vào thứ mà chính phủ coi là mối đe dọa trực tuyến thách thức nhất: các nền tảng nước ngoài.

Điều 26 nghiêm cấm nội dung “tuyên truyền chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam”, kích động bạo loạn, gây rối an ninh, trật tự công cộng, gây mất mát, vu khống hoặc vi phạm trật tự quản lý kinh tế quy định từ Khoản 1 đến Khoản 5 Điều 16. Điều cấm này áp dụng đối với các trang web, cổng thông tin điện tử và các trang truyền thông xã hội. Tuy nhiên, giống như các luật và quy định khác liên quan đến lời nói, nó thiếu chi tiết cụ thể về lời nói nào thuộc các danh mục hạn chế này, khiến điều khoản này quá rộng và mơ hồ.

Hơn nữa, các nhà cung cấp dịch vụ viễn thông, Internet và dịch vụ giá trị gia tăng trong nước và quốc tế trên không gian mạng của Việt Nam có nghĩa vụ:

(i) Chặn, gỡ bỏ thông tin bị cấm khỏi nền tảng, hệ thống của mình trong vòng 24 giờ theo yêu cầu của lực lượng an ninh mạng Bộ Công an hoặc cơ quan có thẩm quyền của Bộ Thông tin và Truyền thông. Họ cũng phải ghi lại các sự cố đó để hỗ trợ điều tra các hành vi vi phạm an ninh mạng trong thời hạn do Chính phủ xác định;

(ii) Ngưng hoặc từ chối cung cấp dịch vụ cho tổ chức, cá nhân phổ biến thông tin bị cấm theo yêu cầu của lực lượng an ninh mạng Bộ Công an hoặc cơ quan có thẩm quyền của Bộ Thông tin và Truyền thông.

Để ngăn chặn và ứng phó với “các trường hợp khẩn cấp về an ninh mạng”, luật đề nghị cho chính phủ áp dụng các biện pháp quyết liệt như “ngưng cung cấp thông tin mạng trong một khu vực nhất định hoặc ngắt kết nối với cổng Internet quốc tế” (Điều 21.2.dd). Điều này có nghĩa là Internet sẽ bị ngưng hoàn toàn ở một khu vực cụ thể, một biện pháp hiếm khi được đưa ra nhưng đã được thực hiện trong những thời điểm nhạy cảm như vụ tấn công bạo lực của cảnh sát ở Đồng Tâm vào tháng 1 năm 2020.³⁷

Hơn nữa, Điều 26 yêu cầu các tổ chức nước ngoài (1) lưu trữ dữ liệu người dùng tại địa phương và (2) mở chi nhánh/văn phòng đại diện tại Việt Nam như một cách tạo thêm đòn bẩy cho chính phủ đối với các công ty nước ngoài.

e) Nghị định 15/2020/ND-CP

Nghị định 15/2020/ND-CP (“Nghị định 15”) có hiệu lực từ tháng 4 năm 2020, trong những ngày đầu của đại dịch COVID-19, để thay thế một

³⁷ Khôi Nguyên. (ngày 9 tháng 1 năm 2020). *Đồng Tâm chống trả “tấn công”*: 3 công an và 1 người dân thiệt mạng. Người Việt Online. <https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/dong-tam-chong-tra-tan-cong-3-cong-an-va-1-nguoi-dan-thiet-mang>

ngụ định khác được xem xét kỹ lưỡng rộng rãi là Nghị định 174/2013/ND-CP.³⁸ Đây là nghị định về “xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực bưu chính, viễn thông, tần số vô tuyến điện, công nghệ thông tin và giao dịch điện tử”, bao gồm nhiều hành vi vi phạm hành chính, trong đó có phát ngôn trái phép trên mạng.

Các điều 99, 100, 101, 102 của Nghị định quy định mức phạt tài chính lên tới 100 triệu đồng (khoảng 4.500 USD) đối với cả cá nhân và tổ chức vì thực hiện, lưu trữ và phát tán phát ngôn trái phép trên mạng hoặc không kiểm duyệt phát ngôn bất hợp pháp trên mạng. Chẳng hạn, một người có thể bị phạt tới 70 triệu đồng vì hoạt động trực tuyến liên quan đến “thông tin/hình ảnh xâm phạm chủ quyền quốc gia; xuyên tạc lịch sử, phủ nhận thành tựu cách mạng; xúc phạm dân tộc, danh nhân, anh hùng dân tộc nếu không bị truy cứu trách nhiệm hình sự.” Mức phạt tài chính cao nhất từ 70 đến 100 triệu đồng được áp dụng với hành vi “cung cấp, trao đổi, truyền đưa hoặc lưu trữ, sử dụng thông tin số phát tán sai sự thật về chủ quyền của Việt Nam”.

Nghị định 15/2020/ND-CP được sửa đổi bởi Nghị định 14/2022/ND-CP trong đó Nội các bổ sung việc tạm giữ cả tên miền quốc gia Việt Nam “.vn” và tên miền quốc tế như một biện pháp ngăn chặn áp dụng đối với những người vi phạm các quy định về phát ngôn trực tuyến nêu trên.³⁹

f) Nghị định 53/2022/ND-CP

Nghị định 53/2022/ND-CP (“Nghị định 53”) từng là văn bản pháp luật được chờ đợi từ lâu cho đến khi có hiệu lực vào ngày 1 tháng 10 năm 2022.⁴⁰ Điều này có nghĩa là Chính phủ phải mất hơn 4 năm kể từ khi Luật An ninh mạng được thông qua năm 2018 mới ban hành nghị định đầu tiên hướng dẫn cách thực hiện luật.

³⁸ Nghị định 15/2020/ND-CP: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/EN/Cong-nghe-thong-tin/Decree-15-2020-ND-CP-penalties-for-administrative-violations-against-regulations-on-postal-services/438738/tieng-anh.aspx>

³⁹ Nghị định 14/2022/ND-CP: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Vi-pham-hanh-chinh/Nghi-dinh-14-2022-ND-CP-sua-doi-Nghi-dinh-15-2020-ND-CP-xu-phat-hanh-chinh-buu-chinh-482325.aspx>

⁴⁰ Nghị định 53/2022/ND-CP: <https://dulieuphapluat.vn/van-ban/buu-chinh-vien-thong/decree-no-532022nd-cp-dated-august-15-2022-on-elaborating-a-number-of-articles-of-the-law-on-cybersecurity-of-vietnam-113267.html>

Phần lớn các điều khoản của nghị định là quy định chi tiết các giao thức nội bộ và cơ chế hợp tác của chính phủ trong lĩnh vực an ninh mạng.

Về mặt kiểm duyệt, có một điều khoản quan trọng (Điều 26) tạo ra sự thay đổi lớn so với Luật An ninh mạng trong cách chính phủ xử lý các dịch vụ nước ngoài. Mặc dù luật yêu cầu các công ty nước ngoài lưu trữ dữ liệu của người dùng tại Việt Nam và mở văn phòng/chi nhánh tại địa phương, nhưng nghị định tạo ra một điều khoản kích hoạt quy định rằng nếu các công ty nước ngoài không tuân thủ yêu cầu của chính phủ Việt Nam về xóa nội dung và dữ liệu của người dùng, chính phủ có thể ra lệnh cho họ bản địa hóa dữ liệu của người dùng và mở văn phòng/chi nhánh địa phương. Điều này cho thấy chính phủ chỉ muốn kiểm soát nội dung trực tuyến trên nền tảng nước ngoài và họ sử dụng các quy định về bản địa hóa dữ liệu và văn phòng/chi nhánh địa phương làm đòn bẩy để buộc các công ty phải tuân theo yêu cầu của họ.

3. Các quy định về bảo vệ dữ liệu cá nhân

Trước khi Nghị định 13/2023/ND-CP được ban hành vào năm 2023, Việt Nam chưa có khung pháp lý toàn diện để bảo vệ dữ liệu cá nhân. Theo một nghiên cứu công bố vào tháng 5 năm 2022, mặc dù Việt Nam đã ban hành 65 văn bản pháp luật liên quan đến bảo vệ dữ liệu cá nhân; những tài liệu này chỉ thiết lập các nguyên tắc cơ bản và thiếu định nghĩa chính xác về dữ liệu cá nhân. Họ sử dụng các thuật ngữ khác nhau, sử dụng các cụm từ như “thông tin cá nhân”, “thông tin cá nhân”, “thông tin kỹ thuật số” và “thông tin cá nhân trên Internet”.

Luật Công nghệ thông tin là văn bản pháp luật đầu tiên - và vẫn còn hiệu lực - quy định về bảo vệ dữ liệu. Nói chung, các điều khoản liên quan đến bảo vệ dữ liệu cá nhân phần lớn tuân thủ các tiêu chuẩn quốc tế và không trao cho chính phủ hoặc các mạng quyền lực không xác định và quy mô lớn để thu thập dữ liệu của người dùng.

Điều khoản liên quan là Điều 21.3, trong đó dữ liệu cá nhân có thể được thu thập mà không cần có sự đồng ý trong các trường hợp sau: (i) ký, sửa đổi hoặc thực hiện hợp đồng sử dụng thông tin, sản phẩm hoặc dịch vụ trên môi trường mạng; (ii) tính cước sử dụng thông tin, sản phẩm, dịch

vụ trên môi trường mạng; (iii) thực hiện các nghĩa vụ khác theo quy định của pháp luật. Điều khoản này để lại một khoảng trống lớn cho các mạng thu thập và sử dụng dữ liệu của người dùng cho mục đích thương mại và để chính phủ giải thích. Nếu không có sự giám sát độc lập hiệu quả, quy định này có thể bị lạm dụng.

Luật Viễn thông đưa ra những nguyên tắc chung trong việc bảo vệ dữ liệu cá nhân, phần lớn phù hợp với các tiêu chuẩn quốc tế. Tuy nhiên, đây là văn bản pháp lý quan trọng đầu tiên trao quyền cho cơ quan chức năng truy cập dữ liệu của người dùng bằng cách đưa ra yêu cầu tới mạng (Điều 6.4.c).

Luật An toàn thông tin là văn bản pháp luật quan trọng đầu tiên quy định chi tiết về bảo vệ dữ liệu cá nhân với một phần dành riêng (Phần 2) quy định vấn đề này. Nghị định 72/2013/ND-CP thực hiện một bước tiến đáng kể theo hướng nội địa hóa dữ liệu bằng cách yêu cầu các trang tin tức và mạng xã hội phải có ít nhất một máy chủ tại Việt Nam để phục vụ yêu cầu của cơ quan chức năng về dữ liệu của người dùng. Nỗ lực được hoàn thành với Luật An ninh mạng 2018, Nghị định 53/2022/ND-CP và Nghị định 13/2023/ND-CP.

Lần đầu tiên Luật An ninh mạng bắt buộc các dịch vụ Internet trong nước và quốc tế phải lưu trữ dữ liệu của người dùng tại Việt Nam và cung cấp cho cơ quan chức năng quyền truy cập dữ liệu theo yêu cầu (Điều 26). Nghị định 53/2013/ND-CP hạ thấp yêu cầu bằng một điều khoản quy định rằng nếu các công ty nước ngoài không tuân thủ yêu cầu của chính phủ Việt Nam về xóa nội dung và dữ liệu của người dùng, chính phủ có thể yêu cầu họ bản địa hóa dữ liệu của người dùng và mở địa phương văn phòng/chi nhánh (Điều 26). Sau khi được Bộ trưởng Bộ Công an yêu cầu, công ty có 12 tháng để tuân thủ và dữ liệu phải được lưu trữ tại Việt Nam ít nhất 24 tháng (Điều 27). Luật cũng yêu cầu các nhà cung cấp dịch vụ trong và ngoài nước phải xác minh thông tin người dùng khi đăng ký.

Nghị định 13/2023/ND-CP là văn bản pháp luật toàn diện đầu tiên về bảo vệ dữ liệu cá nhân, có hiệu lực từ ngày 01 tháng 7 năm 2023. Nghị định

định nghĩa dữ liệu cá nhân là “*thông tin bên dưới dạng ký hiệu, chữ cái, số, hình ảnh, âm thanh hoặc các định dạng tương thích trong môi trường điện tử liên quan đến một công cụ hoặc giúp nhận dạng một công cụ*” (Điều 2.1).

Nó cũng phân loại dữ liệu cá nhân thành hai loại: (i) dữ liệu cá nhân cơ bản như tên, địa chỉ, số điện thoại, quốc tế, giới tính, trạng thái hôn nhân) và (ii) dữ liệu cá nhân nhạy cảm như quan điểm chính trị hoặc tôn giáo, sức khỏe (không bao gồm nhóm máu).), định hướng tính toán, hồ sơ tội phạm, hồ sơ ngân hàng.⁴¹

Theo nghị định, dữ liệu cá nhân có thể được xử lý mà không cần sự đồng ý trong các trường hợp sau (Điều 17):

- để bảo vệ tính mạng và sức khỏe của chủ thể dữ liệu hoặc những người khác trong tình huống khẩn cấp;
- tiết lộ dữ liệu cá nhân theo quy định của pháp luật;
- xử lý dữ liệu cá nhân của cơ quan quản lý có thẩm quyền trong trường hợp tình trạng khẩn cấp về quốc phòng, an ninh, trật tự an toàn xã hội, thiên tai lớn hoặc dịch bệnh nguy hiểm; khi có nguy cơ đe dọa an ninh, quốc phòng nhưng chưa đến mức ban bố tình trạng khẩn cấp; phòng ngừa, đấu tranh chống bạo loạn, khủng bố, tội phạm và vi phạm pháp luật theo quy định của pháp luật;
- thực hiện nghĩa vụ theo hợp đồng của chủ thể dữ liệu với các cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan theo quy định của pháp luật; và
- phục vụ hoạt động của cơ quan quản lý theo quy định của pháp luật có liên quan.

Hơn nữa, dữ liệu cá nhân có thể được xử lý mà không cần sự đồng ý của chủ thể dữ liệu trong trường hợp “việc xử lý được thực hiện bởi cơ quan nhà nước có thẩm quyền vì mục đích hoạt động hợp pháp của mình”

⁴¹ Stuchfield, E. (2023, May 19). *Decree 13/2023/ND-CP on Personal Data Protection*. WFW; Watson Farley & Williams. <https://www.wfw.com/articles/decree-13-2023-nd-cp-on-personal-data-protection/#:~:text=Decree%2013%20defines%20%E2%80%9Cprocessing%20of,%2C%20supplying%2C%20assigning%2C%20deleting%2C>

(Điều 13.4.b). Quy định này, với cách diễn đạt rộng và mơ hồ, có khả năng cho phép các cơ quan có thẩm quyền giải thích trên phạm vi rộng và tùy ý áp dụng.

Nghị định 13 tiếp tục mở rộng phạm vi bao gồm các dịch vụ nước ngoài, yêu cầu các đơn vị xử lý dữ liệu cá nhân phải chuẩn bị và nộp các đánh giá tác động chi tiết liên quan đến việc chuyển giao dữ liệu cá nhân quốc tế cho Bộ Công an (MPS). Bộ Công an có quyền tạm dừng việc chuyển dữ liệu cá nhân ra nước ngoài nếu xác định rằng việc chuyển dữ liệu đó làm tổn hại đến lợi ích hoặc an ninh quốc gia của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, dẫn đến rò rỉ hoặc mất dữ liệu cá nhân của công dân Việt Nam hoặc nếu đơn vị xử lý dữ liệu không cập nhật định kỳ các đánh giá tác động theo yêu cầu của Bộ (Điều 25.8).

4. Tương lai nào cho các quy định về Internet

Vào tháng 7 năm 2023, Bộ Thông tin và Công nghệ đã ban hành dự thảo nghị định được chờ đợi từ lâu để thay thế Nghị định 72/2013/ND-CP, một trong những văn bản pháp luật quan trọng và được sử dụng rộng rãi nhất để quản lý Internet tại Việt Nam.⁴² Ngoài các quy định hiện đang có hiệu lực nêu trên, dự thảo nghị định còn đẩy mạnh hơn nữa sự kiểm soát của chính phủ theo hướng một khuôn khổ pháp lý hà khắc hơn.

Điều 26 liên quan đến việc nhà cung cấp dịch vụ xuyên biên giới lưu trữ và xử lý thông tin cá nhân của người dùng Việt Nam, bao gồm họ tên, ngày sinh, email và số điện thoại di động tại Việt Nam. Nó bắt buộc phải xác minh danh tính tài khoản người dùng bằng số điện thoại di động trong quá trình đăng ký và yêu cầu cung cấp thông tin cá nhân cho cơ quan nhà nước khi có yêu cầu điều tra pháp lý bằng văn bản. Đối với mạng xã hội trong nước, Điều 38 quy định “chỉ những người dùng cung cấp thông tin

⁴² Dự thảo Nghị định thay thế Nghị định số 72/2013/NĐ-CP ngày 15/7/2013 của Chính phủ về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng và Nghị định 27/2018/NĐ-CP ngày 01/3/2018 của Chính phủ sửa đổi, bổ sung Nghị định 72/2013/NĐ-CP.
https://mic.gov.vn/Pages/DuThaoVanBan/XemYKienDongGop.aspx?iDDTVB_DuThaoVanBan=2163&replyUrl=/pages/duthaovanban/danhsachduthaovanban.aspx

cá nhân đầy đủ, chính xác theo quy định tại khoản 2 Điều 30 Nghị định này mới được phép đăng nội dung (như viết bài, bình luận, phát trực tiếp) và chia sẻ thông tin trên mạng xã hội.”

Nếu được ban hành, nghị định này sẽ loại bỏ hiệu quả tính ẩn danh trên mạng xã hội ở Việt Nam. Lê Quang Tự Do, Cục trưởng Cục Phát thanh và Thông tin điện tử, Bộ TTTT nhấn mạnh vào ngày 11 tháng 10 năm 2023 rằng “chính sách quan trọng nhất được đề xuất với Chính phủ là việc xác minh tài khoản mạng xã hội thông qua số điện thoại. Phương tiện truyền thông xã hội từ lâu đã được coi là ẩn danh, thúc đẩy các hành vi như lăng mạ, phỉ báng và các hoạt động chống chính phủ do người dùng tin rằng không thể xác định được danh tính hoặc phải chịu trách nhiệm với lời mình nói.” Rõ ràng rằng việc xác minh danh tính người dùng hiện là ưu tiên hàng đầu trong kế hoạch của chính phủ. chương trình nghị sự.

Hơn nữa, các nhà cung cấp dịch vụ xuyên biên giới nước ngoài phải cung cấp công cụ MIC để quét nội dung trên nền tảng của họ theo yêu cầu.

Điều 26 cũng nêu các biện pháp kiểm soát chặt chẽ và cụ thể hơn đối với mạng xã hội ở Việt Nam. Nếu một tài khoản, nhóm hoặc kênh nội dung liên tục đăng nội dung bất hợp pháp (5 lần trong 30 ngày hoặc 10 lần trong 90 ngày), các nền tảng nước ngoài phải tạm thời chặn những nội dung này trong vòng 24 giờ kể từ khi có yêu cầu của Bộ TTTT. Lệnh cấm tạm thời kéo dài từ 7 đến 30 ngày, tùy theo tần suất và mức độ nghiêm trọng của hành vi vi phạm. Hơn nữa, những tài khoản hoặc kênh xâm phạm an ninh quốc gia hoặc bị phong tỏa tạm thời nhiều lần (ba lần trở lên) phải bị phong tỏa vĩnh viễn theo yêu cầu của Bộ.

Ngoài ra, quy định yêu cầu các kho ứng dụng nước ngoài hạn chế quyền truy cập vào các ứng dụng vi phạm pháp luật Việt Nam đối với người dùng tại Việt Nam. Việc này phải được thực hiện trong vòng 24 giờ kể từ khi nhận được yêu cầu của Bộ TTTT. Ngoài ra, các tổ chức này có nghĩa vụ chặn, xóa hoặc gỡ bỏ ngay lập tức bất kỳ nội dung, dịch vụ hoặc ứng dụng nào bất hợp pháp hoặc đe dọa an ninh quốc gia của Việt Nam theo chỉ thị của Bộ.

Nếu các tổ chức nước ngoài không giải quyết các vi phạm theo yêu cầu của Bộ TTTT mà không có lý do chính đáng, Bộ sẽ thực thi các biện pháp chặn kỹ thuật đối với tất cả các nội dung, dịch vụ và ứng dụng trực tuyến không tuân thủ. Các khối này, theo luật an ninh mạng và an ninh thông tin của Việt Nam, sẽ được duy trì cho đến khi các đơn vị khắc phục vi phạm theo chỉ đạo của Bộ.

Một điều khoản quan trọng khác Điều 27.7.d quy định chỉ các mạng truyền thông xã hội đã có Giấy phép cung cấp dịch vụ từ Bộ TTTT mới được phép cung cấp dịch vụ phát video trực tiếp hoặc tham gia vào các hoạt động tạo doanh thu, không bao gồm các hoạt động thương mại điện tử.

Bộ Thông tin và Truyền thông ban đầu kiến nghị Chính phủ hoàn thiện và ban hành nghị định vào cuối năm 2023. Tuy nhiên, tính đến thời điểm báo cáo này được công bố, vẫn chưa có thông tin hay dấu hiệu công khai nào về ngày ban hành nghị định.

CHƯƠNG IV: HOẠT ĐỘNG CỦA CÁC CÔNG TY CÔNG NGHỆ NƯỚC NGOÀI Ở VIỆT NAM

1. Cách dữ liệu người dùng được lưu trữ và xử lý

Kể từ khi Luật An ninh mạng có hiệu lực vào ngày 01/01/2019, Chính phủ Việt Nam đã nhiều lần nhấn mạnh các dịch vụ nước ngoài như Google, Meta phải lưu trữ dữ liệu người dùng Việt Nam trong nước. Tháng 11/2019, Bộ trưởng Bộ Thông tin và Công nghệ báo cáo Quốc hội về việc các dịch vụ xuyên biên giới như Facebook, Google chưa lưu trữ dữ liệu người dùng tại Việt Nam theo yêu cầu của pháp luật.⁴³

Trước đó, vào tháng 9/2018, Giám đốc điều hành Facebook Sheryl Sandberg đã điều trần trước Ủy ban Tình báo Thượng viện Hoa Kỳ rằng Facebook không có máy chủ tại Việt Nam.⁴⁴ Trang web của công ty cho đến nay không đề cập đến bất kỳ trung tâm dữ liệu nào ở Việt Nam.⁴⁵ Google cũng báo cáo không có trung tâm dữ liệu trong nước.⁴⁶

Tuy nhiên, có thông tin trái chiều về việc các dịch vụ nước ngoài có lưu trữ dữ liệu người dùng tại Việt Nam hay không. Một báo cáo không ghi ngày tháng trên trang web của Bộ Công an cho biết cả Google và Facebook đều đã thuê máy chủ địa phương, trong đó Google có 1.781 máy chủ và Facebook có 441 máy chủ tại 8 công ty lưu trữ dữ liệu trong nước tại Việt Nam.⁴⁷ Một báo cáo khác của báo *Tuổi Trẻ* dẫn nguồn tin giấu tên cho biết Google, Facebook và Apple đã lưu trữ dữ liệu tại các trung tâm dữ liệu địa phương trước khi Luật An ninh mạng có hiệu lực.⁴⁸ Và nổi tiếng nhất, vào tháng 4 năm 2020, Facebook cho biết các máy chủ cục bộ của họ

⁴³ Duy Vũ. (ngày 8 tháng 11 năm 2019). *Facebook, Google chưa lưu trữ dữ liệu tại Việt Nam theo quy định của Luật An ninh mạng*. Cafebiz.vn; <https://cafebiz.vn/https://cafebiz.vn/facebook-google-chua-luu-tru-du-lieu-tai-viet-nam-theo-quy-dinh-cua-luat-an-ninh-mang-2019108172053718.chn>

⁴⁴ Trịnh Hữu Long. (ngày 14 tháng 9 năm 2019). *Cuối cùng, Facebook cũng nói về Việt Nam | Luật Khoa tạp chí*. Luật Khoa Tạp Chí; Luật Khoa tạp chí. <https://www.luatkhoa.com/2018/09/cuoi-cung-facebook-cung-noi-ve-viet-nam>

⁴⁵ *Trung tâm dữ liệu Meta*. (ngày 12 tháng 5 năm 2023). *Trung tâm dữ liệu meta*. <https://datacenters.atmeta.com>

⁴⁶ *Khám phá các vị trí trung tâm dữ liệu của chúng tôi*. (2023). *Trung tâm dữ liệu của Google*. <https://www.google.com/about/datacenters/locations>

⁴⁷ *Việt Nam có phải là quốc gia duy nhất quy định lưu trữ dữ liệu trong nước hay không? Bocongan.gov.vn*. <http://mps.gov.vn>

⁴⁸ Ha, T. (ngày 5 tháng 1 năm 2023). *Việt Nam tăng cường xây dựng trung tâm dữ liệu* Báo Tuổi Trẻ; Báo Tuổi Trẻ. <https://tuoitrenews.vn/news/business/20230105/vietnam-ramps-up-data-center-construction/70777.html>

- do các công ty viễn thông trong nước quản lý - đã bị tắt hoặc chạy chậm trong vài tháng trước đó, dẫn đến mạng xã hội này hầu như không thể truy cập được trên toàn quốc.⁴⁹ Việc tốc độ truy cập bị chậm đi diễn ra sau khi một vụ bạo lực và chết người nổi tiếng xảy ra ở ngoại ô Hà Nội vào tháng 1 năm 2020, liên quan đến tranh chấp đất đai giữa chính quyền và nông dân địa phương. Nó được biết đến rộng rãi là cuộc đột kích của cảnh sát vào xã Đồng Tâm, trong đó một thủ lĩnh nông dân nổi tiếng – Lê Đình Kinh và ba cảnh sát đã bị giết. Vào tháng 4, Facebook đã phải đồng ý với chính phủ Việt Nam để kiểm duyệt nhiều nội dung chính trị hơn trên nền tảng của họ để dịch vụ của họ có thể được tiếp tục ở trong nước.

Thông tin có gợi ý rằng các công ty nước ngoài này lưu trữ dữ liệu của người dùng Việt Nam tại địa phương không? Không có câu trả lời rõ ràng và dứt khoát, nhưng rất có thể là không. Một phân tích kỹ thuật năm 2018 của *VnExpress* chỉ ra rằng Google và Facebook không vận hành trung tâm dữ liệu của họ tại Việt Nam mà lưu trữ một số dữ liệu trong các máy chủ bộ đệm cục bộ để tăng tốc độ truy cập vào nền tảng của họ. Dữ liệu được lưu trữ tại Việt Nam chủ yếu là hình ảnh, video clip, trong khi dữ liệu của người dùng vẫn do chính các công ty nước ngoài ở nước ngoài lưu trữ và quản lý.

Theo Báo cáo minh bạch của Facebook, từ năm 2015 đến năm 2022, chính phủ Việt Nam đã đưa ra tổng cộng 61 yêu cầu về dữ liệu của người dùng. Facebook đã tuân thủ 18 điều trong số đó khi “một số dữ liệu được tạo ra”.⁵⁰ Dữ liệu của Google cho thấy từ năm 2014 đến năm 2021, họ đã nhận được 6 yêu cầu dữ liệu từ 7 tài khoản, trong đó có 3 yêu cầu liên quan đến 4 tài khoản được chấp nhận, nghĩa là “một số dữ liệu được tạo ra”. Tương tự, Apple nhận được 4 yêu cầu về dữ liệu khách hàng vào năm 2020 và 2021 và 2 trong số đó đã được chấp nhận “nơi cung cấp dữ liệu”.⁵¹ Trong cả ba trường hợp, đều không rõ loại dữ liệu nào được tạo ra hoặc cung cấp. Trong khi đó, các báo cáo minh bạch của Microsoft từ năm 2013 đến

⁴⁹ Pearson, J. (ngày 21 tháng 4 năm 2020). Độc quyền: Facebook đồng ý kiểm duyệt bài đăng sau khi Việt Nam làm chậm lưu lượng truy cập - nguồn tin Hoa Kỳ. <https://www.reuters.com/article/us-vietnam-facebook-exclusive-idUSKCN22321X>

⁵⁰ Yêu cầu của Chính phủ về Dữ liệu Người dùng | Trung tâm Minh bạch. (2017). Fb.com. <https://transparency.fb.com/data/government-data-requests/country/VN>

⁵¹ Quyền riêng tư - Yêu cầu thông tin của chính phủ - Apple (VN). (2021). Apple Legal. <https://www.apple.com/legal/transparency/vn.html>

năm 2021 không cung cấp thông tin về bất kỳ yêu cầu nào về dữ liệu khách hàng từ chính phủ Việt Nam.⁵²

2. Cách kiểm duyệt nội dung

Tương tự như các quốc gia khác, có hai phương pháp kiểm duyệt nội dung trên nền tảng nước ngoài: (i) thực thi quy tắc cộng đồng của nền tảng và (ii) phản hồi của nền tảng đối với yêu cầu của chính phủ Việt Nam. Báo cáo này tập trung vào vấn đề sau nhằm làm sáng tỏ những nỗ lực của chính phủ Việt Nam trong việc kiểm soát luồng thông tin trên Internet.

Trong khi Luật An ninh mạng 2018 thu hút nhiều sự chú ý về kiểm duyệt nội dung trên nền tảng nước ngoài, thì trên thực tế, chính phủ Việt Nam đã bắt đầu gửi yêu cầu hạn chế hoặc xóa nội dung ít nhất là từ năm 2014, theo Báo cáo minh bạch của Google.⁵³ Trong một số ví dụ về yêu cầu, Google đã đề cập đến một số cơ quan chính phủ cụ thể đã gửi yêu cầu, bao gồm Bộ TTTT, Bộ Công an, Bộ Quốc phòng. Tuy nhiên, từ năm 2014 đến năm 2016, có rất ít nỗ lực được thực hiện, chỉ có 4 yêu cầu được gửi tới Google. Facebook không cung cấp số liệu trước năm 2017. Số liệu năm 2017 cho thấy sự thay đổi lớn khi chính phủ gửi 67 yêu cầu tới Google và 22 yêu cầu tới Facebook.⁵⁴ Sự thay đổi chiến lược này của ĐCSVN xảy ra sau đại hội toàn quốc vào tháng 1 năm 2016, tiếp theo là cuộc tổng tuyển cử vào tháng 5 năm 2016 và thành lập nội các mới vào tháng 7 năm 2016. Điều quan trọng cần lưu ý là trong năm 2016, có hai hiện tượng chính trị chưa từng có xảy ra khắp cả nước: phong trào tự ứng cử thu hút khoảng 30 ứng cử viên độc lập ra tranh cử⁵⁵ và cuộc biểu tình toàn quốc vào tháng 5 chống lại Công ty Formosa sau thảm họa môi trường lịch sử.⁵⁶ Cả hai sự kiện đều

⁵² Báo cáo yêu cầu thực thi pháp luật | Microsoft CSR. (2018). Microsoft. <https://www.microsoft.com/en-us/corporate-responsibility/law-enforcement-requests-report>

⁵³ Báo cáo minh bạch của Google. (2023). Google.com. https://transparencyreport.google.com/government-removals/government-requests/VN?hl=en&lu=country_request_explore&country_request_amount=period:201H1&removal_compliance_rate=period:201H1&country_breakdown=period:201H1&country_request_explore=period:201H1

⁵⁴ Hạn chế nội dung dựa trên luật pháp địa phương | Trung tâm minh bạch (2017). Fb.com. <https://transparency.fb.com/data/content-restrictions/country/VN/>

⁵⁵ Nguyen, S. (ngày 22 tháng 5 năm 2021). *Cơn ác mộng của giới độc tài: Phong trào tự ứng cử năm 2016 – Người Việt*. Tạp chí Việt Nam; Tạp chí Việt Nam. <https://www.thevietnamese.org/2021/05/an-authoritarian-nightmare-the-self-nomination-movement-in-2016/>

⁵⁶ Trang, D. (ngày 8 tháng 11 năm 2017). *Dòng thời gian: Thảm họa môi trường Formosa – Người Việt*. Tạp chí Việt Nam; Tạp chí Việt Nam. <https://www.thevietnamese.org/2017/11/timeline-the-formosa-environmental-disaster>

có chung hai đặc điểm: mối đe dọa trực tiếp đến sự độc quyền của chế độ và việc sử dụng Facebook làm công cụ chính để vận động xã hội. Hiện tượng này có thể đã gióng lên hồi chuông cảnh báo cho đảng, khiến họ phải có cách tiếp cận quyết liệt hơn để kiểm soát nội dung trên Internet.

Kể từ năm 2017, số lượng yêu cầu gửi tới Google và Facebook đã tăng lên đáng kể. Chính phủ Việt Nam nhiều lần khẳng định tỷ lệ yêu cầu được Google, Facebook chấp nhận cao, chẳng hạn tỷ lệ đạt 90-95% vào năm 2020.⁵⁷

Bộ trưởng Bộ Thông tin và Công nghệ báo cáo vào tháng 10 năm 2020 rằng số lượt xóa nội dung của Facebook tính đến thời điểm hiện tại trong năm 2020 đã tăng 500% so với năm 2019. Dữ liệu của Facebook cũng cho thấy năm 2020, số lượt hạn chế nội dung là hơn 3.000, tăng 15 lần so với năm 2019. Nửa cuối năm 2023, họ cũng hạn chế hơn 2.500 bài đăng, đây là con số cao nhất kể từ năm 2018.

Tương tự, Google cũng phải đối mặt với xu hướng tương tự với nền tảng YouTube, vốn phổ biến rộng rãi ở Việt Nam. Năm 2020, chính phủ Việt Nam đã gửi 305 yêu cầu tới Google để xóa 13.123 mục nội dung, đánh dấu mức tăng đáng kể so với 178 yêu cầu và 7.156 mục vào năm 2019. Từ tháng 6 đến tháng 12 năm 2021, Việt Nam đã đưa ra 255 yêu cầu tới Google, yêu cầu xóa mức cao kỷ lục 14.615 mục nội dung. Vào nửa cuối năm 2023, số lượng yêu cầu đạt đỉnh điểm là 417, mặc dù số lượng mục nội dung được yêu cầu xóa đã giảm đáng kể xuống còn 5.330.⁵⁸

Bản chất của nội dung bị hạn chế được Facebook xác định là “bị cáo buộc vi phạm pháp luật địa phương về cung cấp thông tin xuyên tạc, vu khống, xúc phạm danh tiếng của một tổ chức hoặc danh dự, nhân phẩm của một cá nhân theo Điều 5.1(d) Nghị Định số 72 /2013/ND-CP” (tháng 1 - tháng 6 năm 2022), “truyền bá thông tin sai lệch về COVID-19” (tháng 7 - tháng 12 năm 2021), và “chống Đảng Cộng sản và Chính phủ Việt Nam”

⁵⁷ Vietnam: Freedom on the Net 2021 Country Report | Freedom House. (2019). Freedom House. <https://freedomhouse.org/country/vietnam/freedom-net/2021>

⁵⁸ Google Transparency Report. (2024). Google.com. <https://transparencyreport.google.com/government-removals/government-requests/VN?hl=en>

(tháng 1 - tháng 6 năm 2021). Kể từ năm 2017, theo Báo cáo minh bạch của Google, phần lớn các yêu cầu xóa nội dung mà họ nhận được từ chính phủ đều là “sự chỉ trích của chính phủ”, thường chiếm 60-80% và 93% trong khoảng thời gian từ tháng 7 – tháng 12 năm 2023.

Trong báo cáo lớn về hoạt động của Meta tại Việt Nam phát hành vào tháng 6 năm 2023, *The Washington Post* tiết lộ Meta có danh sách nội bộ các quan chức ĐCSVN không nên chỉ trích trên Facebook.⁵⁹ Danh sách này được giữ kín ngay cả trong công ty và được sử dụng để kiểm duyệt nội dung. Trích dẫn hai cựu nhân viên Meta, Bài viết của *The Washington Post's* cho biết trong khu vực Đông Á, danh sách này chỉ có ở Việt Nam.

Netflix cũng đã nhiều lần xóa nội dung khỏi nền tảng của họ dưới áp lực của chính phủ Việt Nam. Lần gỡ bỏ đầu tiên được biết đến là vào tháng 9 năm 2020, sau khi Bộ TTTT hai lần yêu cầu công ty gỡ bỏ những bộ phim bị cho là vi phạm chủ quyền và pháp luật Việt Nam.⁶⁰ Do đó, Netflix đã cắt một số cảnh trong loạt phim Trung Quốc có tựa đề “Hãy tựa đầu lên vai tôi” có chứa bản đồ có đường hình chữ U. Đường chữ U là nỗ lực của chính phủ Trung Quốc trong việc tuyên bố chủ quyền phần lớn Biển Đông và bị tòa án quốc tế phán quyết là bất hợp pháp theo luật pháp quốc tế.⁶¹ Việc xóa tương tự cũng được thực hiện liên quan đến loạt phim Mỹ “Madam Secretary” và “Pine gap” vào năm 2021 vì lý do tương tự.⁶² Vào tháng 10 năm 2022, dịch vụ phát trực tuyến đã hạn chế phủ sóng bộ phim truyền hình Hàn Quốc có tựa đề “Little Women” ở Việt Nam vì những gì mà truyền thông nhà nước mô tả là bóp méo lịch sử Việt Nam, phủ nhận thành tựu cách mạng Việt Nam và xúc phạm các anh hùng dân tộc.⁶³ Gần đây nhất, họ đã gỡ tập đầu tiên của loạt phim tài liệu “MH370: Kế hoạch

⁵⁹ Tan, R. (2023, June 19). Facebook helped bring free speech to Vietnam. Now it's helping stifle it. Washington Post; The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/world/2023/06/19/facebook-meta-vietnam-government-censorship>

⁶⁰ News, V. (2020). Netflix removes content violating Vietnam's sovereignty. VietNamNet News. <https://vietnamnet.vn/en/netflix-removes-content-violating-vietnams-sovereignty-671370.html>

⁶¹ TUOI TRE ONLINE. (2020, September 12). Netflix cắt cảnh “đường lưỡi bò” trong phim “Gửi thời thanh xuân ấm áp của chúng ta.” TUOI TRE ONLINE. <https://tuoitre.vn/netflix-cat-can-h-duong-luoi-bo-trong-phim-gui-thoi-thanh-xuan-am-ap-cua-chung-ta-20200912090431716.htm>

⁶² VNA. (2021, July 2). Netflix removes TV series with images violating Vietnam's sovereignty | Society | Vietnam+ (VietnamPlus). VietnamPlus; VietnamPlus. <https://en.vietnamplus.vn/netflix-removes-tv-series-with-images-violating-vietnams-sovereignty/203991.vnp>

⁶³ Netflix removes “Little Women” due to its alleged distortions of Vietnamese history. (2022, October 7). Nhan Dan Online; Nhan Dan Online. <https://en.nhandan.vn/netflix-removes-little-women-due-to-its-alleged-distortions-of-vietnamese-history-post118626.html>

biến mất” khỏi bộ định tuyến tại Việt Nam theo yêu cầu của Bộ TTTT. Tập phim bị chính phủ tố cáo sai sự thật rằng Việt Nam không hợp tác với cộng đồng quốc tế trong việc tìm kiếm máy bay mất tích.⁶⁴

Việc hạn chế/xóa nội dung không chỉ là kết quả của yêu cầu của chính phủ mà còn là kết quả của lực lượng mạng do chính phủ điều hành, những người thường tiến hành báo cáo hàng loạt trên các nền tảng nước ngoài, khiến các nền tảng này phải hành động ngay lập tức để gỡ nội dung xuống, thường là trên toàn cầu.⁶⁵ Việc hạn chế/xóa nội dung không chỉ là kết quả của yêu cầu của chính phủ mà còn là kết quả của lực lượng mạng do chính phủ điều hành, những người thường tiến hành báo cáo hàng loạt trên các nền tảng nước ngoài, khiến các nền tảng này phải hành động ngay lập tức để gỡ nội dung xuống, thường là trên toàn cầu.

3. Cách các nền tảng nước ngoài ứng phó với dư luận viên do chính phủ điều hành nhằm thao túng các cuộc thảo luận trực tuyến: Trường hợp của Lực lượng 47 và Lực lượng thuộc Ban chỉ đạo 35.

Ngoài việc giải quyết các yêu cầu của chính phủ về kiểm duyệt nội dung và dữ liệu người dùng, các nền tảng nước ngoài còn phải đối mặt với những thách thức từ đội quân mạng do chính phủ điều hành nhằm mục đích thao túng các cuộc thảo luận trực tuyến trên nền tảng của họ.

Lần đầu tiên có sự thừa nhận công khai về một lực lượng như vậy, được gọi là “dư luận viên” là vào năm 2013. Trưởng Ban Tuyên giáo Thành ủy Hà Nội, Hồ Quang Lợi, tiết lộ rằng họ đã huy động 900 “dư luận viên” để tiến hành “các cuộc chiến trực tuyến” chống lại “các thế lực chống phá nhà nước.”⁶⁶ Có nguồn tin rằng những dư luận viên được tổ chức để có mặt ở tất cả các sở truyền truyền của thành phố/tỉnh.

⁶⁴ Ha, T. (2023, April 14). Netflix removes 1st episode of docuseries about missing MH370 plane following Vietnam government's requirement. Tuoi Tre News; Tuoi Tre News. <https://tuoitrenews.vn/news/ttnewsstyle/20230414/netflix-removes-1st-episode-of-docuseries-about-missing-mh370-plane-following-vietnam-government-s-requirement/72630.html>

⁶⁵ Keeton-Olsen, D. (2023, May 8). *The Vietnamese military has a troll army and Facebook is its weapon*. Rest of World. <https://restofworld.org/2023/force-47-vietnam-military-group-facebook>

⁶⁶ Đào Tuấn. (ngày 9 tháng 1 năm 2013). *Tổ chức nhóm chuyên gia bút chiến trên Internet*. Laodong.vn; Báo Lao Động. <https://laodong.vn/archived/to-chuc-nhom-chuyen-gia-but-chien-tren-Internet-698587.ldo>

Vào tháng 12 năm 2017, Bộ Quốc phòng cho biết có 10.000 thành viên của *Lực lượng 47* hoạt động dưới sự chỉ đạo của quân đội nhằm chống lại cái gọi là “thể lực phản động” trên Internet.⁶⁷ Không có thông tin công khai nào cho biết thời điểm thành lập *Lực lượng 47*. Kể từ đó, *Lực lượng 47* đã nổi tiếng trên toàn thế giới với tư cách là những kẻ chuyên chọc ngoáy trên Internet để tấn công áp đảo những người chỉ trích chính phủ trên Facebook, YouTube và các nền tảng khác.⁶⁸ ⁶⁹ Hiệu quả của những lực lượng này được công nhận rộng rãi.⁷⁰

Vào tháng 7 năm 2021, Facebook thông báo rằng họ đã xóa một nhóm có tên “e47”, một nhóm gồm các tài khoản quân sự và dân sự thực hiện các báo cáo hàng loạt về nội dung của những người chỉ trích, dẫn đến nội dung đó bị gỡ xuống. Tuy nhiên, các tài khoản cá nhân được cho là vẫn hoạt động.⁷¹ Bất chấp nỗ lực này của Facebook, những dư luận viên và *Lực lượng 47* vẫn đang hoạt động rộng rãi trên nền tảng của họ.

Trong khi *Lực lượng 47* thu hút nhiều sự chú ý trong nước và quốc tế thì một lực lượng dư luận viên khác cũng được âm thầm thành lập và hoạt động hiệu quả cao đó là *Lực lượng Đặc nhiệm* của Ban Chỉ đạo 35.⁷² Cho đến nay vẫn chưa có báo cáo đầy đủ về lực lượng này. Đánh giá từ dữ liệu có sẵn công khai, các nhà nghiên cứu của chúng tôi chỉ ra rằng các đơn vị *Lực lượng Đặc nhiệm* của Ban Chỉ đạo 35 đã được thành lập ở mọi cấp hành chính và huy động tất cả các loại cơ quan chính phủ cũng như các lực lượng chính trị trực thuộc đảng kể từ năm 2018, sau khi ban hành Nghị quyết số 35 của Đảng Cộng sản Việt Nam cùng năm. Điều này có nghĩa là họ đang hoạt động ở quy mô lớn hơn bất kỳ lực lượng quân đội mạng nào

⁶⁷ TUOI TRE ONLINE. (ngày 25 tháng 12 năm 2017). Hơn 10.000 người trong “*Lực lượng 47*” đấu tranh trên mạng. TUOI TRE ONLINE. <https://tuoitre.vn/hon-10-000-nguoi-trong-luc-luong-47-dau-tranh-tren-mang-20171225150602912.htm>

⁶⁸ 2021/22 “Nhà nước Việt Nam sử dụng dư luận viên như thế nào để định hình diễn ngôn trực tuyến” của Điền Nguyễn An Lương - ISEAS-Yusof Ishak Institute. (2021). Iseas.edu.sg. <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2021-22-how-the-vietnamese-state-uses-cyber-troops-to-shape-online-discourse-by-dien-nguyen-an-luong>

⁶⁹ Biddle, S. (ngày 21 tháng 12 năm 2020). Facebook cho phép dư luận viên của Việt Nam nhắm mục tiêu vào những người bất đồng chính kiến, từ chối lời cầu xin của một người nổi tiếng. The Intercept; The Intercept. <https://theintercept.com/2020/12/21/facebook-vietnam-censorship>

⁷⁰ Keeton-Olsen, D. (ngày 8 tháng 5 năm 2023). Quân đội Việt Nam có đội quân dư luận viên và Facebook là vũ khí của nó. Rest of World. <https://restofworld.org/2023/force-47-vietnam-military-group-facebook>

⁷¹ VOA học tiếng Anh. (ngày 15 tháng 7 năm 2021.). Việt Nam chống lại cuộc chiến thông tin trên Facebook như thế nào. VOA; VOA - Bản tin Tiếng Anh của Đài Tiếng nói Hoa Kỳ. <https://learningenglish.voanews.com/a/how-vietnam-fights-information-war-on-facebook/5964287.html>

⁷² Minh. (2018). UBND Quận Tân Phú thành phố Hồ Chí Minh. Hochiminhcity.gov.vn. <http://laodongthuongbinhxahoi.tanphu.hochiminhcity.gov.vn/gioi-thieu/nghi-quyet-so-35-nqtw-ngay-22102018-cua-bo-chinh-tri-ve-tang-cuong-bao-ve-nen-t-c540-10460.aspx>

khác. Họ có nhiệm vụ “bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng”, “tuyên truyền, đấu tranh chống các quan điểm sai trái, thù địch, thông tin sai sự thật, có hại trên mạng xã hội”, “định hướng dư luận, nhất là đối phó với các quan điểm sai lệch, xuyên tạc, và những thông tin chống Đảng, chống Nhà nước từ các thế lực thù địch, cũng như những thông tin sai lệch, không chính xác, chưa được xác minh.”^{73 74}

Về mặt chiến thuật, họ có nhiệm vụ: (i) tuyên truyền của ĐCSVN qua trang Facebook và các tài khoản mạng xã hội khác; (ii) tấn công những người chỉ trích trên Internet và (iii) báo cáo những gì họ cho là “thông tin sai lệch, độc hại”. Các ví dụ sau đây từ các đơn vị khác nhau của Lực lượng Đặc nhiệm của Ban Chỉ đạo 35 chứng minh rằng những chiến thuật này phổ biến trên toàn bộ hệ thống.

Lực lượng Đặc nhiệm của Ban Chỉ đạo 35 ở phường Phù Ninh, tỉnh Phú Thọ cho biết họ đã: “Duy trì hoạt động hiệu quả các nhóm trên các nền tảng mạng xã hội như Mocha, Zalo và đặc biệt là trang Facebook ‘Sông Lô Xanh’ và fan page ‘Người Trung Du’ để tổ chức tuyên truyền, đấu tranh, bác bỏ các quan điểm sai trái, thù địch, là thông tin sai sự thật và có hại trên Internet và mạng xã hội. Năm 2023, trang Facebook ‘Sông Lô Xanh’ và fanpage ‘Người Trung Du’ đăng và chia sẻ hơn 3.000 bài viết, nhận được gần 30.000 lượt thích và hơn 5.000 lượt chia sẻ, bình luận.”⁷⁵

Lực lượng Đặc nhiệm của Ban Chỉ đạo 35 ở thành phố Phủ Lý tỉnh Hà Nam: “[...] kiểm soát, xử lý, đấu tranh, ngăn chặn, loại bỏ, triệt phá tin giả, thông tin sai sự thật, độc hại trên Internet, mạng xã hội khỏi các tài khoản trên địa bàn. Thường xuyên kiểm tra, rà soát, tổng hợp báo cáo các website, blog, fanpage, tài khoản mạng xã hội của các cá nhân, tổ chức trên địa bàn thành phố đăng tải, phát tán

⁷³ Báo Thanh Hóa. (Ngày 11 tháng 11 năm 2014). Tiếp tục đẩy mạnh công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch. Báo Thanh Hóa; Baothanhhoa.vn. <https://baothanhhoa.vn/tiep-tuc-day-manh-cong-tac-bao-ve-nen-tang-tu-tuong-cua-dang-dau-tranh-phan-bac-cac-quan-diem-sai-trai-thu-dich-204086.htm>.

⁷⁴ PHÙ NINH: HỘI NGHỊ TỔNG KẾT HOẠT ĐỘNG BAN CHỈ ĐẠO 35, TỔ CỘNG TÁC VIÊN DƯ LUẬN XÃ HỘI HUYỆN NĂM 2023, TRIỂN KHAI NHIỆM VỤ NĂM 2024. (Ngày 21 tháng 12 năm 2023). Phutho.gov.vn. <https://phuninh.phutho.gov.vn/phu-ninh-hoi-nghi-tong-ke-hoat-dong-ban-chi-dao-35-to-cong-tac-vien-du-luan-xa-hoi-huyen-nam-2023-trien-khai-nhiem-vu-nam-2024>

⁷⁵ Xem [73]

thông tin sai sự thật để báo cáo, kiến nghị Lực lượng Đặc nhiệm của Ban Chỉ đạo 35 của thành phố và tỉnh kịp thời xử lý và có các biện pháp hữu hiệu để xử lý và giải quyết các vấn đề này.”⁷⁶

Lực lượng Đặc nhiệm của Ban Chỉ đạo 35 ở tỉnh Thanh Hóa:
“Việc quản lý, sử dụng Internet và mạng xã hội, ngăn chặn, loại bỏ, triệt phá các thông tin sai sự thật, độc hại, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trên không gian mạng, ngày càng kịp thời, hiệu quả, đạt được nhiều kết quả đáng kể.”⁷⁷

Năm 2021, Lực lượng Đặc nhiệm của Ban Chỉ đạo 35 ở Hà Nội có khả năng thực hiện chiến dịch bôi nhọ ứng cử viên độc lập Lương Thế Huy trước cuộc tổng tuyển cử diễn ra vào tháng 5.⁷⁸ Một số trường trung học trong quận của anh đã gửi tin nhắn tới học sinh, buộc họ phải truyền bá thông tin sai lệch về anh trên Facebook. Những tin nhắn này cáo buộc ông ấy phạm tội trốn thuế và là một kẻ chống nhà nước được chính phủ Hoa Kỳ tài trợ. Trong đó có tin nhắn hướng dẫn: “Lớp trưởng sẽ hướng dẫn học sinh chia sẻ nội dung này lên trang cá nhân, sau đó chụp ảnh màn hình và báo cáo cho nhà trường”.⁷⁹ Học sinh được cho là đã hứa đạt điểm cao hơn như một phần thưởng khi tham gia chiến dịch này. Dựa trên chiến thuật thông thường của Lực lượng Đặc nhiệm của Ban Chỉ đạo 35, chúng tôi nghi ngờ chiến dịch này là một phần trong hoạt động của họ. Tuy nhiên, vụ việc này là điển hình cho việc chính phủ Việt Nam huy động học sinh trung học bôi nhọ cá nhân trên Facebook.

⁷⁶ Ban Chỉ đạo 35 thành phố Phủ Lý triển khai nhiệm vụ công tác năm 2024. (2024). Hanam.gov.vn. <https://hanam.gov.vn/Pages/ban-chi-dao-35-thanh-pho-phu-ly-trien-khai-nhiem-vu-cong-tac-nam-2024.aspx>

⁷⁷ Xem [72].

⁷⁸ Tạp chí Việt Nam. (ngày 31 tháng 5 năm 2021). Tin vẫn Việt Nam: Kết quả bầu cử đã bắt đầu được công bố – Người Việt. Tạp chí Việt Nam; Tạp chí Việt Nam. <https://www.thevietnamese.org/2021/05/vietnam-briefing-the-elections-results-have-started-to-be-released>

⁷⁹ Luật Khoa tạp chí. (ngày 27 tháng 7 năm 2021). Phóng sự đặc biệt: Chúng tôi phỏng vấn cử tri về gian lận bầu cử. Đây là những gì họ nói. Luật Khoa Tạp Chí; Luật Khoa tạp chí. <https://www.luatkhoa.com/2021/07/chung-toi-phong-van-cu-tri-ve-gian-lan-bau-cu-day-la-nhung-gi-ho-noi/>

4. Meta đã hỗ trợ công tác tuyên truyền của chính phủ ra sao

Meta, công ty mẹ của Facebook, không chỉ kiểm duyệt nội dung nhạy cảm về mặt chính trị theo yêu cầu của chính phủ mà còn tích cực khuếch đại các câu chuyện của chính phủ.

Trong cuộc gặp giữa Phó Chủ tịch Meta Joel Kaplan với Thủ tướng Việt Nam Phạm Minh Chính vào ngày 18 tháng 9 năm 2023 tại California (Hoa Kỳ), Kaplan cho biết Cổng thông tin của Chính phủ Việt Nam đã là đối tác chiến lược của họ kể từ trước đại dịch COVID-19 và fanpage Facebook của họ: *Thông tin Chính phủ*, là trang thành công nhất trong số các trang fan hâm mộ chính phủ trong khu vực.⁸⁰ Trong thời gian xảy ra đại dịch, Meta cung cấp các gói quảng cáo miễn phí cho *Thông tin Chính phủ* và trang *Sức khỏe Việt Nam* của Bộ Y tế để tăng cường thông tin liên quan đến COVID-19 trên Facebook.⁸¹ Kết quả là số người theo dõi trang *Thông tin Chính phủ* tăng 2.7 triệu người chỉ sau một năm và đạt 3,3 triệu người tính đến tháng 5 năm 2022. Tại thời điểm phát hành báo cáo này, trang *Thông tin Chính phủ* có 4,5 triệu người theo dõi. Quan sát của chúng tôi cho thấy đây là một trong những trang Facebook phổ biến nhất ở Việt Nam. Ngày 15/3/2024, Tổng Giám đốc Cổng Thông tin Chính phủ Nguyễn Hồng Sâm cho biết “trong thời gian xảy ra đại dịch Covid-19, Trang Thông tin Chính phủ hoạt động rất hiệu quả. Những thông tin quan trọng có thể được truyền tải ngay lập tức tới 80% người dùng Facebook Việt Nam”, và trang này hiện có thể tiếp cận ngay lập tức 15-17 triệu người.⁸²

Thông tin công khai mà chúng tôi thu thập được cho thấy rằng sự hỗ trợ của Meta dành cho trang *Thông tin Chính phủ* không chỉ dừng lại ở việc quảng bá thông tin liên quan đến COVID-19. Trong buổi làm việc với *Thông tin Chính phủ* tại Việt Nam ngày 09/03/2022, đại diện Meta, ông Rafael Frankel bày tỏ mong muốn “tiếp tục phối hợp với Cổng thông tin

⁸⁰ baochinhpvu.vn. (ngày 19 tháng 9 năm 2023). Thủ tướng Phạm Minh Chính làm việc với Tập đoàn công nghệ sở hữu Facebook. Baochinhpvu.vn; baochinhpvu.vn. <https://baochinhpvu.vn/thu-tuong-pham-minh-chinh-lam-vec-voi-tap-doan-cong-nghe-so-huu-facebook-102230919104704303.htm>

⁸¹ Trọng Đạt. (2022). Facebook sẽ đăng ký, kê khai và nộp Thuế nhà thầu nước ngoài ở Việt Nam. VietNamNet News; Vietnamnet.vn. <https://vietnamnet.vn/facebook-se-dang-ky-ke-khai-va-nop-thue-nha-thau-nuoc-ngoai-o-viet-nam-2021301.html>

⁸² Quốc Trần. (ngày 15 tháng 3 năm 2024). Nâng cao tính Đăng, tính định hướng trong hoạt động báo chí. Diendanbaochi.net; diendanbaochi.net. <https://diendanbaochi.net/nang-cao-tinh-dang-tinh-dinh-huong-trong-hoat-dong-bao-chi-1057.html>

Chính phủ trong việc nâng cao thông tin chính thống về các chỉ thị của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ về phòng chống dịch Covid-19” và kiểm soát trên mạng xã hội Meta, tuân thủ quy định của pháp luật Việt Nam, tiếp cận rộng rãi đối tượng trong đó có người dân và doanh nghiệp, nhằm truyền tải tốt hơn các chính sách của Đảng và pháp luật của Nhà nước Việt Nam đến các bộ phận người dân và doanh nghiệp theo quy định của Việt Nam; , góp phần phát triển kinh tế - xã hội Việt Nam", trích báo cáo của Chính phủ.⁸³ Trên thực tế, *Thông tin Chính phủ* hoạt động như một cơ quan tuyên truyền lớn nhằm thúc đẩy chương trình nghị sự của chính phủ, bao gồm không chỉ các hoạt động thông thường của chính phủ mà còn chống lại các thông tin bất đồng chính kiến và chống chế độ. Bài đăng sau đây do *Thông tin Chính phủ* đăng vào ngày 19 tháng 6 năm 2024 ủng hộ khẳng định này.⁸⁴

“Mới đây, người ta phát hiện tại khu vực Cồn Xanh (Nghĩa Hưng, Nam Định) có một số cá nhân lợi dụng mạng xã hội Facebook kết nối, thông đồng với nhau để kích động, chỉ đạo, hướng dẫn người dân khu vực Cồn Xanh khai báo, khiếu nại lên cấp trên nhằm cản trở nỗ lực thu hồi đất của chính phủ.

Bước đầu, Công an tỉnh Nam Định xác định một số nội dung trong video do một số cá nhân đăng, phát tán trên Facebook có dấu hiệu vi phạm pháp luật.

Những video này đã được bình luận, chia sẻ, đăng tải trên nhiều trang Facebook, thu hút nhiều tương tác, ảnh hưởng tiêu cực đến an ninh, trật tự trên không gian mạng, ảnh hưởng đến tiến độ thu hồi, giải phóng mặt bằng tại khu vực Cồn Xanh.

Sau khi tiếp nhận vụ việc, Cơ quan An ninh điều tra đã nhanh chóng tiến hành điều tra, xác minh thông tin, áp dụng các biện pháp nghiệp vụ một

⁸³ Hoàng Giang. (ngày 10 tháng 3 năm 2022). Thúc đẩy phối hợp cung cấp thông tin chính thống trên mạng xã hội. Baochinhphu.vn; baochinhphu.vn. <https://baochinhphu.vn/thuc-day-phoi-hop-cung-cap-thong-tin-chinh-thong-tren-mang-xa-hoi-102220310093658171.htm>

⁸⁴ Thông tin Chính phủ. (ngày 19 tháng 6 năm 2024) <https://www.facebook.com/thongtinchinhpvu/posts/pfbidoiAGxWW6gbTkjm5dFuE7te8Rjahhr77VVsaPiGKq3hXUf5VLnFLZ5qgyAgWvZUNzLl>

cách toàn diện, phối hợp chặt chẽ với các đơn vị nghiệp vụ Công an tỉnh và các cơ quan liên quan nhanh chóng điều tra, làm rõ tình tiết vụ việc và những hành vi vi phạm pháp luật. cá nhân có liên quan để làm cơ sở xử lý theo quy định.

Căn cứ tài liệu, chứng cứ thu thập được, hiện Cơ quan An ninh điều tra xác định một số cá nhân trên địa bàn huyện Nghĩa Hưng đã đăng tải, phát tán video có nội dung trái pháp luật:

- *Kêu gọi, thuyết phục, kích động, lôi kéo tụ tập đông người gây rối, cản trở hoạt động của cơ quan, tổ chức, gây mất ổn định về an ninh, trật tự;*
- *Phát tán thông tin bịa đặt, sai sự thật, xâm phạm danh dự, uy tín, nhân phẩm của cá nhân hoặc gây thiệt hại đến quyền, lợi ích hợp pháp của cơ quan, tổ chức, cá nhân khác;*
- *Phổ biến thông tin xuyên tạc, vu khống, xúc phạm uy tín của tổ chức và danh dự, nhân phẩm của cá nhân, vi phạm Luật An ninh mạng và Nghị định 72/2013/ND-CP của Chính phủ.*

Xác định vụ việc trên có dấu hiệu hoạt động phạm tội, ngày 14/6/2024, Cơ quan An ninh điều tra Công an tỉnh Nam Định đã ra Quyết định khởi tố vụ án hình sự điều tra tội danh “lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của người dân”. Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân xảy ra trên không gian mạng liên quan đến khu vực Cồn Xanh, huyện Nghĩa Hưng, tỉnh Nam Định quy định tại Điều 331 Bộ luật Hình sự.”

Bài viết trên là một tuyên truyền điển hình của chính phủ trong việc giải quyết những bất đồng quan điểm giữa các chủ đất trước việc thu hồi đất thường tạo ra căng thẳng sâu sắc. Không đồng ý với kế hoạch mua lại và bồi thường của chính phủ, các chủ đất thường bày tỏ sự bất đồng quan điểm và tức giận trên Facebook, YouTube và TikTok, cùng các nền tảng trực tuyến khác. Họ cũng sử dụng mạng xã hội như một cách để huy động sự ủng hộ của công chúng và tổ chức các cuộc biểu tình. Trong trường hợp này, chủ đất sử dụng Facebook để cung cấp hướng dẫn cách gửi khiếu nại

lên chính phủ, tuy nhiên, bài đăng của họ bị coi là bất hợp pháp và đã bị điều tra hình sự. Điều khoản hình sự được sử dụng để truy tố họ, Điều 331 Bộ luật Hình sự - cũng là một điều khoản có vấn đề, bị các chuyên gia pháp lý và các nhóm nhân quyền lên án rộng rãi là mơ hồ và lạm dụng để hình sự hóa lời nói được bảo vệ theo luật nhân quyền quốc tế. pháp luật.

Báo cáo của LIV không kết luận liệu sự hỗ trợ của Meta dành cho chính phủ có bao gồm việc thúc đẩy nội dung đó hay không. Tuy nhiên, công ty này đã giúp khuếch đại hoạt động tuyên truyền của chính phủ nói chung, đồng thời hạn chế tin tức độc lập và nội dung chính trị hợp pháp. Sự hợp tác của họ với chính phủ đã làm mất cân bằng hơn nữa môi trường thông tin có lợi cho chính phủ, gây bất lợi cho các nhà báo, nhà hoạt động và nhà bất đồng chính kiến độc lập.

5. Căng thẳng giữa các công ty công nghệ với chính quyền

Đôi khi cũng có một vài trường hợp hiếm hoi các công ty công nghệ nước ngoài đụng độ với chính phủ Việt Nam.

Vào tháng 12 năm 2018, vài ngày trước khi Luật An ninh mạng có hiệu lực, Google, Facebook và một số công ty công nghệ khác đã kêu gọi chính phủ Việt Nam - thông qua một lá thư - bãi bỏ yêu cầu nội địa hóa dữ liệu. Phát biểu thông qua nhóm vận động hành lang khu vực, họ cảnh báo chính phủ Việt Nam về tác hại kinh tế.⁸⁵ Bức thư được gửi đi sau khi dự thảo nghị định đầu tiên hướng dẫn thi hành Luật An ninh mạng được Bộ Công an ban hành. Bức thư có đoạn “chúng tôi kêu gọi Bộ Công an và Chính phủ Việt Nam xem xét những hậu quả tiềm tàng của dự thảo nghị định nhằm ngăn chặn những tác động tiêu cực không mong muốn đối với nền kinh tế Việt Nam”. Dự thảo nghị định sau đó nhanh chóng biến mất khỏi không gian công cộng, khiến toàn bộ quá trình soạn thảo nằm ngoài sự giám sát của công chúng, cho đến khi được ban hành vào tháng 8 năm 2022 và được gọi là Nghị định 53/2022/ND-CP.

⁸⁵ Reed, J. (ngày 13 tháng 12 năm 2018). *Google và Facebook phản đối luật mạng sâu rộng của Việt Nam @FinancialTimes; Thời báo tài chính.* <https://www.ft.com/content/2c1e4640-fe78-11e8-aebf-99e208d3e521>

Nỗ lực vận động hành lang của các công ty đường như đã thành công vì Nghị định 53 đã loại bỏ yêu cầu khắt khe về nội địa hóa dữ liệu cho các dịch vụ nước ngoài, hạ thấp quy định chỉ lưu trữ dữ liệu của người dùng tại Việt Nam theo yêu cầu của Bộ trưởng Bộ Công an. Điều kiện khởi phát là công ty từ chối hợp tác với chính phủ.

Một xung đột khác là trường hợp Facebook bị chậm lại trên khắp Việt Nam trong vài tháng vào đầu năm 2020. Vụ việc xảy ra sau một vụ tấn công bạo lực do công an Thành phố Hà Nội tiến hành vào ngày 09 tháng 1 năm 2020 khiến Lê Đình Kinh, một lãnh đạo nông dân rất nổi tiếng, thiệt mạng. đã xung đột đắt đai với chính phủ trong nhiều năm. Tin tức nhanh chóng lan truyền trên Internet, gây ra làn sóng lên án và chỉ trích chính phủ. Hơn một tháng sau, các máy chủ bộ đệm cục bộ của Facebook được cho là đã ngừng hoạt động, khiến dịch vụ bị chậm lại và không ổn định đáng kể. Nguyên nhân chính thức được Facebook đưa ra là do lỗi kỹ thuật liên quan đến cáp Internet biển. Sự việc xảy ra trong khoảng bảy tuần, cho đến khi Facebook đồng ý kiểm duyệt nhiều nội dung chính trị hơn vào tháng 4 năm 2020.⁸⁶

Trong một động thái mạnh mẽ bất thường, Bộ Thông tin và Truyền thông đe dọa sẽ chặn Netflix và các dịch vụ phát trực tuyến xuyên biên giới khác ở Việt Nam nếu các công ty này không thành lập văn phòng địa phương. Một quan chức Bộ Thông tin và Truyền thông, Nguyễn Hà Yên, công khai nói rằng “nếu nhà cung cấp dịch vụ truyền hình OTT xuyên biên giới không có pháp nhân tại Việt Nam, Bộ Thông tin và Truyền thông sẽ phối hợp với các doanh nghiệp viễn thông để chặn truy cập”.⁸⁷ Reuters đưa tin Netflix đã có động thái mở văn phòng địa phương vào cuối năm 2023.⁸⁸ Nếu Netflix làm như vậy, họ sẽ là dịch vụ lớn đầu tiên của Mỹ có mặt tại Việt Nam. Tuy nhiên, kể từ khi phát hành báo cáo này, không có bản cập nhật nào được công bố rộng rãi.

⁸⁶ Facebook đồng ý kiểm duyệt các bài đăng chống nhà nước sau khi Việt Nam làm chậm trang web – báo cáo (ngày 22 tháng 4 năm 2020). RAPPLER. <https://www.rappler.com/technology/258720-facebook-vietnam-censorship-server-slowdown-report>

⁸⁷ Khuong Nha. (ngày 27 tháng 2 năm 2023). Netflix sẽ bị chặn nếu không có văn phòng địa phương; chính thức. VnExpress International – Tin tức, Kinh doanh, Du lịch và Phân tích mới nhất từ Việt Nam; VnExpress quốc tế. <https://e.vnexpress.net/news/companies/netflix-will-be-blocked-without-local-office-official-4575516.html>

⁸⁸ Fanny Potkin, Phuong Nguyen. (ngày 24 tháng 2 năm 2023). Độc quyền: Netflix chuẩn bị mở văn phòng tại Việt Nam. Reuters; Reuters. <https://www.reuters.com/technology/netflix-making-preparations-open-vietnam-office-sources-2023-02-24>

Diễn biến quan trọng gần đây nhất là cuộc thanh tra do Bộ Thông tin và Truyền thông thực hiện về hoạt động của TikTok vào tháng 5 năm 2023. Bộ Thông tin và Truyền thông đã cáo buộc Tik Tok - và Facebook Reels và YouTube Shorts, hai dịch vụ tương tự lưu trữ video dạng ngắn nội dung - của sáu hành vi vi phạm: (i) không kiểm soát được nội dung chống nhà nước, thông tin sai sự thật, nội dung độc hại cho trẻ em; (ii) sử dụng thuật toán để phát tán nội dung dụ nhấp chuột; (iii) không kiểm soát được các thần tượng TikTok sản xuất “nội dung lá cải, phi văn hóa”; (iv) không có biện pháp kiểm soát quảng cáo hàng giả; (v) không có biện pháp kiểm soát nội dung vi phạm quyền sở hữu trí tuệ; và (vi) cho phép người dùng sử dụng hình ảnh riêng tư của người khác để truyền bá thông tin sai lệch.⁸⁹

Sở dĩ Bộ Thông tin và Truyền thông có thể tiến hành kiểm tra TikTok là vì nền tảng này có văn phòng tại Việt Nam. Vào tháng 12 năm 2023, Bộ Thông tin và Truyền thông đưa tin TikTok đã chấp nhận 4 yêu cầu từ chính phủ, bao gồm “tăng cường các biện pháp bảo vệ trẻ em; các vấn đề liên quan đến bản quyền [...]; phối hợp truyền thông chính sách với các cơ quan quản lý nhà nước, đặc biệt với Bộ Thông tin và Truyền thông; phối hợp với Bộ Thông tin và Truyền thông triển khai các chiến dịch truyền thông nâng cao hành vi người dùng trực tuyến thông qua các chiến dịch do Bộ khởi xướng, kêu gọi người sáng tạo nội dung tham gia quảng bá, lan truyền nội dung, kêu gọi người dùng trực tuyến chống tin giả.”⁹⁰

6. Các trường hợp hình sự đối với người dùng

Các vụ án hình sự dưới đây cho thấy người dùng các nền tảng nước ngoài như Facebook và YouTube đã bị hình sự hóa ở Việt Nam như thế nào vì lời nói lẽ ra phải được bảo vệ theo luật nhân quyền quốc tế. Mặc dù vấn đề này nằm ngoài tầm tay của các nền tảng, nhưng cách các nền tảng xử lý các yêu cầu của chính phủ, đặc biệt là yêu cầu dữ liệu người dùng, sẽ có hậu quả rất lớn đối với chính người dùng của họ.

⁸⁹ Quản lý chặt Facebook, Youtube, Tiktok: Việc cần làm ngay. (2023). Abei.gov.vn. <https://abei.gov.vn/thong-tin-dien-tu/quan-ly-chat-facebook-youtube-tiktok-viec-can-lam-ngay/108047>

⁹⁰ baochinhpvu.vn. (ngày 7 tháng 12 năm 2023). TikTok thực hiện cam kết theo kết luận thanh tra của Bộ TT&TT như thế nào? Baochinhpvu.vn; baochinhpvu.vn. <https://baochinhpvu.vn/tiktok-thuc-hien-cam-ket-theo-ket-luan-thanh-tra-cua-bo-tttt-nhu-the-nao-102231207183904283.htm>

Các trường hợp hình dành cho người dùng có thể được phân loại thành các nhóm khác nhau dựa trên mức độ nhạy cảm về chính trị của họ. Trong phần này, chúng tôi trình bày ba vụ án hình sự đại diện cho các loại tương ứng, bao gồm (i) các vụ án có tính nhạy cảm cao/chính trị, (ii) các vụ án chính trị/nhạy cảm ở mức độ vừa phải và (iii) các vụ án không nhạy cảm/phi chính trị.

Trường hợp đặc biệt nhạy cảm/liên quan đến chính trị: Lê Văn Dũng⁹¹
Lê Văn Dũng là một YouTuber và người dùng Facebook, điều hành kênh truyền hình riêng độc lập với chính phủ. Ông là một nhà hoạt động lâu năm, từng tham gia các cuộc biểu tình và phong trào tự ứng cử trong cuộc tổng tuyển cử năm 2016. Tuy nhiên, ông được biết đến nhiều nhất qua kênh truyền hình nổi tiếng *Chấn Hưng TV* phát sóng trực tiếp những lời chỉ trích ĐCSVN cũng như các vụ án tham nhũng và tranh chấp giữa người dân thường và chính quyền. Kênh của anh nổi tiếng đến mức các nạn nhân của sự bất công trên khắp đất nước thường xuyên đến và yêu cầu được lên sóng cùng anh để nói về trường hợp của họ. Do đó, kênh của ông ấy đã trở thành một nền tảng để đưa tin về việc chiếm đất và các kiểu lạm dụng quyền lực khác.⁹²

Vào tháng 1 năm 2021, ông tuyên bố ý định tranh cử. Ngay sau đó, cảnh sát đã bao vây nhà ông ấy để bắt giữ ông ấy nhưng ông ấy đã trốn thoát trước khi xảy ra vụ việc. Lệnh bắt đặc biệt được ban hành sau đó và đến ngày 30 tháng 6 năm 2021, ông bị bắt và bị buộc tội “tuyên truyền chống nhà nước” theo Điều 117 Bộ luật Hình sự. Ngày 23 tháng 3 năm 2022, ông bị kết tội đăng 17 video clip được cho là phỉ báng ĐCSVN và bị kết án 5 năm tù giam và 5 năm quản chế.

*Trường hợp tương đối nhạy cảm/liên quan đến chính trị: Báo Sạch
(The Clean Newspaper)*

⁹¹ Hồ sơ: *Le Van Dung - The 88 Project*. (2019). @The88Project. <https://the88project.org/profile/335/le-van-dung>

⁹² Đế, N. (ngày 3 tháng 4 năm 2021). *Sự thật về cái gọi là “kênh truyền hình CHTV” và nhà báo Lê Dũng vô va*. <https://www.qdnd.vn>; <https://www.qdnd.vn/phong-chong-dien-bien-hoa-binh/su-that-ve-cai-goi-la-kenh-truyen-hinh-chtv-va-nha-bao-le-dung-vo-va-655814>

Báo Sạch là tờ báo lớn ngoài quốc doanh chỉ hoạt động trên Facebook và YouTube hơn một năm 2019-2020.⁹³ Thông qua trang Facebook của mình, họ cung cấp tin tức và bình luận theo các chủ đề thịnh hành. Họ nổi tiếng với việc đưa tin về các vụ án tham nhũng diễn ra trong chính quyền địa phương cũng như vụ án tử hình oan gây chấn động Hồ Duy Hải. Ngoài việc điều hành một trang Facebook, họ còn điều hành một kênh YouTube và tung ra hàng loạt video về vụ án Hồ Duy Hải trước khi đóng cửa. Việc đưa tin của họ về vụ Hồ Duy Hải không chỉ bao gồm các báo cáo điều tra lan truyền mà còn chỉ trích gay gắt thủ tục hình sự tham nhũng trong vụ án có liên quan đến Chánh án Tòa án Tối cao Nguyễn Hòa Bình.

So với trường hợp của Lê Văn Dũng, *Báo Sạch* ít mang tính chính trị hơn nhiều. Tất cả các thành viên của nhóm đều không hoạt động chính trị tích cực và hầu hết họ đều làm việc cho các phương tiện truyền thông chính thống hoặc điều hành công việc kinh doanh của riêng mình.

Từ tháng 12/2020 đến tháng 4/2021, nhóm 5 người (Trương Châu Hữu Danh, Nguyễn Phước Trung Bảo, Đoàn Kiên Giang, Nguyễn Thanh Nhã và Lê Thế Thắng) bị cáo buộc “lợi dụng các quyền tự do dân chủ” theo Điều 331 Bộ luật Hình sự. Code, với bốn người trong số họ bị bắt. Ngày 20 tháng 4 năm 2021, họ bị kết tội và bị kết án từ 2 - 4,5 năm tù. Tòa phúc thẩm tái khẳng định bản án vào ngày 27 tháng 1 năm 2022.⁹⁴

Trường hợp không nhạy cảm/liên quan đến chính trị

Vào ngày 7 tháng 1 năm 2021, Nguyễn Văn Nhanh - một người dùng Facebook không có nền tảng hoạt động chính trị - bị kết tội “xúc phạm người khác” theo Điều 155 Bộ luật Hình sự và bị kết án 12 tháng tù.

Anh ta bị buộc tội phát trực tiếp những lời chỉ trích của mình đối với hai quan chức chính quyền địa phương liên quan đến tranh chấp đất đai của cộng đồng. Anh ta khai trước tòa rằng anh ta thất vọng với việc hai quan chức không giải quyết được các câu hỏi của cộng đồng trong một

⁹³ Hồ sơ: Nguyen Phuoc Trung Bao - The 88 Project. (2022). @The88Project. <https://the88project.org/profile/533/nguyen-phuoc-trung-bao>

⁹⁴ TUOI TRE ONLINE. (ngày 27 tháng 1 năm 2022). *Tòa tuyên y án các thành viên nhóm “Báo Sạch.”* TUOI TRE ONLINE. <https://tuoitre.vn/toa-tuyen-y-an-cac-thanh-vien-nhom-bao-sach-20220127172724669.htm>

cuộc họp công khai ở tòa thị chính, do đó, anh ta đã lên Facebook để nói với công chúng về cuộc họp và dùng một số từ chửi thề để tấn công các quan chức.⁹⁵

Các vụ việc khác

Cơ sở pháp lý	Bị can		Năm thi hành án	Án phạt
Điều 109 (trước đây là Điều 79 Bộ luật Hình sự 1999)	Trần Huỳnh Duy Thức	Blogger, nhà hoạt động	2010	16 năm tù
	Phạm Văn Thu	Người có ảnh hưởng về tôn giáo	2012	Chung thân, đã qua đời trong tù
	Lê Đình Lượng	Nhà hoạt động	2017	20 năm tù
Điều 117 (trước đây là Điều 88 Bộ luật Hình sự 1999)	Nguyễn Ngọc Như Quỳnh	Blogger, nhà hoạt động	2017	10 năm tù
	Phạm Thị Đoan Trang	Nhà báo, nhà hoạt động	2021	9 năm tù
	Phạm Chí Dũng	Nhà báo, nhà hoạt động	2021	15 năm tù
Điều 331 (trước đây là Điều 258 Bộ luật Hình sự 1999)	Nguyễn Hữu Vinh	Nhà báo, nhà hoạt động	2016	5 năm tù
	Nguyễn Hoài Nam	Nhà báo	2021	2 năm tù

⁹⁵ VŨ HỘI. (ngày 7 tháng 1 năm 2021). *Nói xấu lãnh đạo huyện trên facebook, bị 1 năm tù*. Báo Pháp Luật TP. Hồ Chí Minh; Báo Pháp Luật TP. Hồ Chí Minh. <https://plo.vn/loi-xau-lanh-dao-huyen-tren-facebook-bi-1-nam-tu-post608760.html>

	Lê Tùng Vân	Người có ảnh hưởng về tôn giáo	2022	5 năm tù
--	-------------	--------------------------------	------	----------

Bảng 1: Một số vụ án hình sự cho người sử dụng Internet ở Việt Nam. Nguồn: Dự án 88.

Cả ba điều khoản nêu trên thường được sử dụng để nhắm vào các nhà hoạt động chính trị và những người bất đồng chính kiến chính trị, trong khi chính phủ cũng viện dẫn Điều 331 để trừng phạt hình sự những công dân bình thường. Ngoại trừ Phạm Văn Thu, tất cả các trường hợp khác liệt kê dưới đây đều liên quan đến lời nói trực tuyến.

Theo Ủy ban Bảo vệ Nhà báo (CPJ), Việt Nam là nước bỏ tù nặng tay thứ năm đối với các nhà báo, sau Trung Quốc, Myanmar, Belarus và Nga, với 19 nhà báo bị bỏ tù vào năm 2023.⁹⁶ Trong bảng xếp hạng tự do báo chí hàng năm được công bố vào ngày 3 tháng 5 năm 2023, Tổ chức Phóng viên Không Biên giới thống kê được 40 nhà báo “hiện đang bị giam giữ trong các nhà tù ở Việt Nam”, khiến Việt Nam trở thành “nhà tù giam giữ nhiều nhà báo lớn thứ ba trên thế giới”.⁹⁷ Lần đầu tiên kể từ khi công bố báo cáo xếp hạng vào năm 2002, RSF xếp Việt Nam ở vị trí 178/180, chỉ hơn Triều Tiên và Trung Quốc, điều này cho thấy tình trạng tự do báo chí ở Việt Nam đã xấu đi so với năm trước (175/180).

Một bước phát triển đáng kể trong công tác thực thi pháp luật ở Việt Nam trong vài năm qua là sự gia tăng số lượng người sử dụng Internet thường xuyên bị xử lý hình sự vì phát ngôn trực tuyến. Tổ chức Dự án 88 có trụ sở tại Hoa Kỳ cho biết trong Báo cáo Nhân quyền năm 2021 của họ rằng:⁹⁸

⁹⁶ Điều tra số người ở tù năm 2023: Số nhà báo bị bỏ tù gần cao kỷ lục; Số nhà tù ở Israel tăng đột biến - Ủy ban Bảo vệ Nhà báo. (ngày 19 tháng 1 năm 2024). Ủy ban Bảo vệ Nhà báo. <https://cpj.org/reports/2024/01/2023-prison-census-jailed-journalist-numbers-near-record-high-israel-imprisonments-spike>

⁹⁷ Việt Nam. (ngày 27 tháng 4 năm 2023). Rsf.org. <https://rsf.org/en/country/vietnam>

⁹⁸ Dự án 88. (ngày 9 tháng 5 năm 2021). Human Rights Report 2021 - The 88 Project. The 88 Project. <https://the88project.org/human-rights-report-2021>

“Các nhà bình luận trực tuyến ngày càng trở thành mục tiêu quấy rối, đàn áp và bắt giữ. Chỉ riêng năm 2021 đã có 15 vụ bắt giữ như vậy, tăng so với 12 vụ vào năm 2020. Chủ đề của các bài đăng trải dài từ những lời kêu gọi dân chủ và tự do ngôn luận điển hình, như trong quá khứ, đến các chủ đề mang tính thời sự hơn như COVID-19 và cách xử lý đại dịch yếu kém của chính phủ. Trên thực tế, chúng tôi có bằng chứng chắc chắn về ít nhất sáu vụ bắt giữ vào năm 2021 do những lời chỉ trích về chính sách y tế của chính phủ đối với COVID-19. Chúng tôi nghi ngờ còn có nhiều vụ quấy rối nhỏ khác không được báo cáo hoặc ghi lại. Theo đánh giá của chúng tôi, cuộc thảo luận trên mạng xã hội, chủ yếu là Facebook, cho thấy mức độ tức giận và thất vọng ngày càng tăng đối với chính quyền và các phương tiện truyền thông nhà nước.”

7. Các trường hợp phạt hành chính đối với người dùng

Vào tháng 8 năm 2022, N. T. T. L. - một streamer chơi game nổi tiếng trên Facebook - đã nói đùa trong một buổi phát trực tiếp rằng “Tổng thống bị hói vì xem phim khiêu dâm”.⁹⁹ Đây là một trò đùa vô hại vì cô ấy không có nền tảng hoạt động chính trị và cô ấy nổi tiếng là người chơi game chứ không phải bất kỳ hình thức vận động nào. Sau đó, cô bị phạt 10 triệu đồng (khoảng 450 USD) vì “cung cấp/chia sẻ thông tin giả mạo, sai sự thật nhằm xuyên tạc, vu khống hoặc làm tổn hại đến uy tín, danh dự, nhân phẩm của tổ chức, cơ quan, cá nhân khác” theo Điều 101.1.a của Nghị định 15/2020/ND-CP.¹⁰⁰

Vào tháng 11 năm 2022, một nhóm sáu người dùng Facebook đã bị phạt 40 triệu đồng (khoảng 1.700 đô la Mỹ) vì cùng một hành vi vi phạm hành chính, bị cáo buộc phát tán thông tin sai lệch trên Facebook về một

⁹⁹ Nữ streamer nói Chủ tịch nước hói do xem phim 18+ bị xử phạt. (ngày 6 tháng 9 năm 2022). Radio Free Asia. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/streamer-who-said-state-presidents-watching-porn-videos-got-admin-fine-09062022110418.html>

¹⁰⁰ News, V. (2022). Xử phạt nữ streamer phát ngôn xúc phạm lãnh đạo. VietNamNet News. <https://vietnamnet.vn/xu-phat-nu-streamer-phat-ngon-xuc-pham-lanh-dao-2057173.html>

trường hợp tử vong khi bị giam giữ. Họ cũng được lệnh gỡ bỏ nội dung trên Facebook.¹⁰¹

Trong một trường hợp khác, một người dùng TikTok bị phạt 5 triệu đồng (khoảng 210 USD) vì đăng video dài 14 giây lên nền tảng này cáo buộc một doanh nhân ủng hộ một ngôi sao nổi tiếng của showbiz Việt. Cơ quan chức năng kết luận thông tin đó là sai sự thật và phạt người này theo quy định tương tự của Nghị định 15.¹⁰²

Bảng dưới đây trình bày một số trường hợp khác trong đó ngôn luận được bảo vệ theo luật nhân quyền quốc tế lại bị xử phạt hành chính ở Việt Nam.

Người vi phạm	Năm	Hình phạt	Lí do
N.H.H ¹⁰³	2021	7,5 triệu đồng	Tuyên bố trực tuyến về bầu cử Việt Nam trên nhóm Zalo trực tuyến: “Không quan trọng bạn có bỏ phiếu hay không. Họ đã sắp xếp mọi thứ, chúng ta sẽ lãng phí thời gian nếu đi bỏ phiếu. Điều này không giống như bỏ phiếu cho Biden hay Trump. Chúng ta đã biết kết quả từ năm ngoái.”
N.T.T.L. ¹⁰⁴	2022	10 triệu đồng	Tuyên bố phát trực tuyến về Chủ tịch nước Việt Nam lúc bấy giờ bị cho là mang tính xúc phạm và

¹⁰¹ Hữu Toàn. (ngày 3 tháng 11 năm 2022). *Xử phạt 6 người đăng hình ảnh, thông tin sai sự thật trên facebook* - Báo Công an Nhân dân điện tử. Báo Công an Nhân dân Điện Tử; Báo Công an Nhân dân điện tử. <https://cand.com.vn/Ban-tin-113/-xu-phat-6-nguoi-dang-hinh-anh-thong-tin-sai-su-that-tren-facebook-i673054>

¹⁰² Đức, M. (ngày 12 tháng 1 năm 2023). *Chia sẻ thông tin sai trên Tiktok, thanh niên bị phạt 7,5 triệu đồng*. Suckhoedoisong.vn; suckhoedoisong. <https://suckhoedoisong.vn/chia-se-thong-tin-sai-tren-tiktok-thanh-nien-bi-phat-75-trieu-dong-16923011218093742.htm>

¹⁰³ Hà, M. (ngày 29 tháng 3 năm 2021). *Hà Nội: Bình luận sai sự thật về bầu cử Quốc hội, bị phạt 7,5 triệu đồng*. Thanhnien.vn; <https://thanhnien.vn/ha-noi-binh-luan-sai-su-that-ve-bau-cu-quoc-hoi-bi-phat-75-trieu-dong-1851051090.htm>

¹⁰⁴ Đức Văn. (ngày 6 tháng 9 năm 2022). *Xử phạt nữ streamer phát ngôn xúc phạm lãnh đạo cấp cao*. Báo Điện Tử Dân Trí; Báo Dân Trí. <https://dantri.com.vn/xa-hoi/xu-phat-nu-streamer-phat-ngon-xuc-pham-lanh-dao-cap-cao-20220906202510587.htm>

			không phù hợp.
Thúy Trác Miêu ¹⁰⁵	2021	7.5 triệu đồng	Một bình luận trên Facebook tấn công nhóm tình nguyện viên một tỉnh phía Bắc đến TP.HCM (một tỉnh phía Nam) để hỗ trợ thành phố trong cao điểm của đợt bùng phát Covid-19.

Bảng 2: Một số trường hợp xử phạt hành chính đối với người sử dụng Internet.

CHƯƠNG V: KHUYẾN NGHỊ

Các khuyến nghị được trình bày trong phần này dựa trên sự hiểu biết chung giữa các chuyên gia và các bên liên quan mà chúng tôi đã tham khảo ý kiến rằng:

- Sự miễn cưỡng của chính phủ Việt Nam trong việc tham gia vào các yêu cầu và kiến nghị tập trung vào nhân quyền của xã hội dân sự là điều hiển nhiên. Được quản lý theo cách tiếp cận độc đoán, cả trực tuyến và trong xã hội rộng lớn hơn nói chung, chính phủ ưu tiên kiểm soát và hạn chế nhân quyền hơn là giải phóng và tôn trọng nhân quyền. Do đó, các sáng kiến của xã hội dân sự trong và ngoài Việt Nam nhằm thể hiện lập trường và nâng cao nhận thức phần lớn không có hiệu quả trong việc tác động đến chính sách.
- Ngược lại, chính phủ Việt Nam lại tỏ ra sẵn sàng hơn trong việc thảo luận các luật và quy định về Internet với các tập đoàn và nhà đầu tư nước ngoài. Cách tiếp cận này đã dẫn đến một sửa đổi đáng kể trong Nghị định 53, nói lỏng các yêu cầu về bản địa hóa dữ liệu và thành lập văn phòng địa phương do hoạt động vận động hành lang của các bên liên quan nước ngoài.
- Các công ty công nghệ nước ngoài tại Việt Nam đang tìm kiếm sự cân bằng mong manh giữa việc theo đuổi lợi nhuận và việc tuân thủ nhân quyền. Đối mặt với một chế độ độc tài kiểm soát cơ sở hạ tầng Internet, khách hàng và đối tác trong nước, các công ty này rất dễ bị

¹⁰⁵ MC Trác Thúy Miêu bị xử phạt vì phạm hành chính vì phát ngôn gây kích động trên mạng xã hội. (2023). Abei.gov.vn. <https://abei.gov.vn/thong-tin-dien-tu/mc-trac-thuy-mieu-bi-xu-phat-vi-pham-hanh-chinh-vi-phat-ngon-gay-kich-dong-tren-mang-xa-hoi/107727>

tổn thương. Tuy nhiên, họ cam kết tuân thủ các nguyên tắc nhân quyền như quyền tự do ngôn luận và quyền riêng tư, chịu trách nhiệm trước chính phủ nước sở tại. Họ cũng có một số ảnh hưởng đối với chính phủ Việt Nam vốn dựa vào công nghệ và dịch vụ của họ để tăng trưởng kinh tế. Việt Nam khó có thể đóng cửa các dịch vụ này để tránh sự giám sát quốc tế và khả năng bị trừng phạt kinh tế từ các nền kinh tế lớn như Hoa Kỳ và Liên minh Châu Âu.

- Các chính phủ nước ngoài hiện có quyền đàm phán hạn chế với Việt Nam về vấn đề nhân quyền. Không giống như những năm 2010, khi Việt Nam tham gia vào các cuộc đàm phán thương mại lớn như Hiệp định Đối tác xuyên Thái Bình Dương và Hiệp định Thương mại Tự do EU-Việt Nam, không có cuộc đàm phán thương mại nào đáng kể đang diễn ra. Về mặt địa chính trị, các quốc gia dân chủ như Hoa Kỳ và Liên minh Châu Âu ưu tiên an ninh hơn nhân quyền trong quan hệ với Việt Nam, do nhu cầu chiến lược nhằm chống lại ảnh hưởng ngày càng tăng của Trung Quốc. Tuy nhiên, các chính phủ này vẫn có ảnh hưởng đáng kể về kinh tế và ngoại giao đối với Việt Nam, vốn phụ thuộc nhiều vào đầu tư nước ngoài, xuất khẩu sang các thị trường trọng điểm và viện trợ phát triển, chủ yếu từ cùng một nhóm quốc gia. Ngoài ra, nhu cầu đa dạng hóa các nhà cung cấp vũ khí ngoài Nga của Việt Nam sẽ mở ra những điểm đòn bẩy tiềm năng cho các quốc gia dân chủ như Israel, Cộng hòa Séc và Nhật Bản.

Xem xét tất cả những hiểu biết trên, chúng tôi đề xuất các khuyến nghị sau.

Đối với các công ty công nghệ nước ngoài:

1. *Chống lại những yêu cầu vô lý của chính phủ:* Các nền tảng nên đánh giá các yêu cầu của chính phủ về kiểm duyệt nội dung và dữ liệu

người dùng dựa trên luật nhân quyền quốc tế, đặc biệt là Thử nghiệm ba phần trong ICCPR. Chúng tôi cũng đặc biệt khuyến nghị các nền tảng nên cân nhắc việc thiếu hoàn toàn cơ chế kiểm tra và cân bằng ở Việt Nam khi đánh giá các yêu cầu này.

2. *Giải quyết các đội quân định hướng trên mạng của chính phủ:* Thừa nhận và giải quyết các hoạt động của lực lượng do chính phủ Việt Nam kiểm soát như Lực lượng 47 và Lực lượng thuộc Ban chỉ đạo 35. Các nhóm này đã vi phạm các tiêu chuẩn cộng đồng trên các nền tảng như Facebook thông qua việc phối hợp báo cáo hàng loạt, sử dụng tài khoản nhân bản cũng như phổ biến thông tin sai lệch và ngôn từ kích động thù địch. Các nền tảng nên thực hiện các biện pháp chủ động để xác định và xóa các tài khoản này nhằm ngăn chặn mô hình này được các chế độ độc tài khác áp dụng.
3. *Dán nhãn phương tiện truyền thông do chính phủ điều hành:* Triển khai hệ thống dán nhãn cho các cơ quan truyền thông và trang fan hâm mộ do chính phủ Việt Nam và các cơ quan trực thuộc điều hành. Hãy hợp tác với các tổ chức xã hội dân sự Việt Nam có thể hỗ trợ xác định các trang này.
4. *Bảo vệ những người bảo vệ nhân quyền:* Tăng cường bảo vệ những người bảo vệ nhân quyền và các tổ chức xã hội dân sự chống lại việc báo cáo hàng loạt và đình chỉ tài khoản một cách bất công. Hãy thiết lập một quy trình khiếu nại hiệu quả và tăng cường hợp tác với các bên liên quan khác nhau có thể giải quyết những vấn đề này.
5. *Tăng cường tính minh bạch:* Công khai mọi yêu cầu của Chính phủ Việt Nam. Ưu tiên tính minh bạch trong quá trình đình chỉ và hạn chế tài khoản. Hãy giao tiếp rõ ràng và tạo giao diện dễ điều hướng có thể giúp duy trì niềm tin của người dùng và cung cấp thông tin chi tiết về tác động đối với các quyền khác nhau.
6. *Thực hiện mã hóa đầu cuối:* Áp dụng mã hóa đầu cuối bất cứ khi nào có thể để bảo vệ quyền riêng tư của người dùng và chống lại yêu cầu của chính phủ về quyền truy cập nội dung tin nhắn.
7. *Hỗ trợ các tổ chức phi lợi nhuận:* Xem xét lại lệnh cấm ngầm đối với các trang fan hâm mộ của các tổ chức phi lợi nhuận. Các nền tảng không được thu lợi từ các tổ chức phi lợi nhuận hoạt động trong

môi trường áp bức như Việt Nam và phải đưa ra lời giải thích rõ ràng về bất kỳ lệnh cấm ngầm nào.

Với chính phủ các nước khác:

1. *Thực thi các điều ước hiện có:* Đảm bảo thực thi các hiệp định hiện hành với Việt Nam, đặc biệt là các hiệp định thương mại, để duy trì Internet tự do và cởi mở cũng như sự sẵn có của các dịch vụ xuyên biên giới.
2. *Trình dự luật luật về tuân thủ nhân quyền:* Đưa ra luật bắt buộc các công ty công nghệ phải duy trì các tiêu chuẩn nhân quyền trên toàn cầu, không chỉ ở nước mình.
3. *Điều tra hoạt động của công ty công nghệ:* Khởi động các phiên điều trần và điều tra quốc hội về hoạt động của các công ty công nghệ liên quan đến quản lý dữ liệu người dùng và kiểm duyệt nội dung, tập trung vào việc tuân thủ luật nhân quyền quốc tế.
4. *Thúc đẩy các công ty công nghệ tập trung vào quyền riêng tư:* Hỗ trợ sự phát triển của các công ty công nghệ tuân thủ các tiêu chuẩn bảo vệ dữ liệu cá nhân tiên tiến và tích hợp các nguyên tắc bảo mật theo thiết kế.

LIV

Bản dịch không chính thức

CÁC TẬP ĐOÀN CÔNG NGHỆ NƯỚC NGOÀI TẠI VIỆT NAM: THÁCH THỨC VÀ THẤT BẠI TRONG VIỆC BẢO VỆ NHÂN QUYỀN

01 tháng Bảy năm 2024

Trịnh Hữu Long

©Legal Initiatives for Vietnam - www.liv.ngo

Thiết kế bìa: Luna Art Work.